Prz esyłka opłacona ryczałtem

Nr. 11 (18) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. kovo mėn. 16 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks., 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat.
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Tautinių mažumų likimas.

Laikraščiuose dažnai ir daug rašoma apie vadinamąsias tautines mažumas. Kas tai yra tautinės mažumos? Yra tai atsk[illegible] tautų dalys tuo ar kitu būdu patekusios svetimon valstybėn, kur dažniausiai jų padėtis yra nepavydėtina. Kaip toli yra nuėjęs pasaulyje tautų pavergimas, aiškiausiai liūdyja apie tai prieškarinis stovis, kai pav. vienoje tik Rusijoje buvo prievarta pavergtos šios tautos: lietuviai, lenkai, latviai, estai, suomiai, gruzinai, gudai ir ukrainai. Išvardytos aštuonios tautos yra sąmoningos, daugiau ar mažiau tautiniai susipratusios; o kiek Rusijoje buvo kitų tautų, nesusipratusių. Nemažiau buvo pavergta tautų ir kitose valstybėse, pavyzdžiui Austrijoje, Vokietijoje.

Tą neteisybę išlygino dalinai susidėjusios po Didžiojo Karo politinės sąlygos, ačiū kurioms, daugeliui išvardytųjų tautų pavyko iškovoti nepriklausomybės. Tačiau toli gražu, neviskas dar įvykinta. Kai kurios tautos nebegalėjo iškovoti nepriklausomybės ir nežiūrint didžiausių pastangų, vėl nežinia kuriam laikui pakliuvo vergijon, kaip pav. gruzinai, ukrainai ir gudai. Žinoma, šios trys tautos, ankščiau ar vėliau, numes jungą, nes jų tautinis susipratimas nemažėja, bet didėja ir jokia jėga to neužslopins. Toliau reikia pastebėti, kad taip pat del įvarių priežasčių kaikurios tautos negalėjo sujungti visų savo žemių ir liko suskaldytos. Ir, žinoma, šios tautos visomis jėgomis sieks prie savų žemių atgavimo.

Kokia jų tautinė, kultūrinė ir dvasinė padėtis? Neapsiriksiu pasakęs, kad visur beveik – nepakenčiama. Vienur tautinės mažumos taip durtuvo ir bizūno prislėgtos, kad ir atsikvėpti negali. Kitur vėl su jomis elgiasi neva tai lojaliai, o iš tiesų varoma biauriausia ištautinimo politika. Bet juk gyvename XX amžiuje, kuriame tiek daug rašoma ir kalbama apie laisves. Tat ir tautinės mažumos reikalauja sau teisių. Dėja. Tų reikalavimų valdovai dažniausiai nuduoda negirdį, arba supranta juos savaip. Todel joms lieka šauktis pasaulio teisybės, skųstis tarptautiniam parlamentui, arba vadinamajai „Tautų Sąjungai", kuri įsikūrė Didžiajam Karui pasibaigus. Taip. Skųstis visuomet galima, bet ar tuos skundus kas išgirsta ir ar turi tautinės mažumos iš to naudos, tai jau kitas klausimas. Kiek šiandieną Tautų Sąjungoje guli tautinių mažumų skundų, vienas Dievas težino, ir į tuos skundus atsakymo dažniausiai nesulaukiama. Tiesa, vienas kitas diplomatas Sąjungos posėdžiuose pakalba, o kai kada ir žodelį užtaria, bet iš to naudos, kaip iš pernykščio sniego. Net gi buvo sugalvota paini skundų priėmimo tvarka, kad neprileisti jų prie Tautų Sąjungos Tarybos; o jeigu vienai kitai mažumai ir pavykdavo įteikti savo memorijalas, tai vis tik savo prašyme, išdėstytų reikalų patenkinimo nesusilaukdavo.

Pagalios kas gi rūpinsis tautinių mažumų klausimu ir jų nepakenčiama padėtimi, jeigu Taryboje sėdi kaip tik tų valstybių atstovai, kurios daugiausiai turi pavergusios kitų tautų. Bet kad nusiplauti rankas, šis tas neva tai daroma. Taip dar užpernai uždarytų Rytų Lietuvoje lietuvių mokyklų klausimas pateko „trijų komitetan", kuris išnagrinėjo tą bylą pasiremdamas iš lenkų gautomis žiniomis ir todel aišku, kad mūsų mokyklos buvo uždarytos „pamatuotai".

Ir jau vienas tas „trijų komiteto" raportas del mūsų mokyklų uždarymo ne vienam atvėre akis, kad su tautinių mažūmų tiesiog nepakenčiama padėtimi žaidžiama ir daroma komedijos, pasityčiojimai. O atsitikdavos ir taip, kad tautinių mažumų skundus taryboje taip iškreipdavo, kad jos pačios atsidurdavo kaltinamųjų suole.

Pagalios išvestas pernai rudenį iš kantrybės Vokietijos atstovas Strese-manas rėžė kumščiu stalan ir pažadėjo kitai sesijai įnešti sumanymą palengvinti skundų priėmimo tvarką. Be abėjo, kad imperijalistinių valstybių atstovai sukruto neprileisti prie to. Jų pastangų pasėkos jau paaiškėjo ir, kaip pranešė telegramos, šio mėn. Tautų Sąjunga savo posėdžiuose to klausimo neišsprendė palikdama jį kaboti ore. Tiesa, gražių bet tuščių žodžių prikalbėta labai daug, bet tikrumoje viso pasaulio tautinės mažumos ir toliau paliekamos didžiųjų valstybių malonėje, kurios betgi kitaip, kaip vergija, pavadinti negalima.

Mirūnas.

žinias apie esamus nepasisekimus ar net nelaimes — nieko nepakenks krašto reikalams. Ypač šis dėsnis turėtų būti žiūrimas savame, bet nuo Lietuvos atskirtame Vilniaus krašte. Piešti juodomis spalvomis Lietuvos gyvenimą vilniečiams — nieko Lietuvos reikalams gera nepridės, o sutirštinti tamsias spalvas tyčia — darbas, kurio tikrojo vardo nesinori čia net ištarti.

Vasario 21 d. „Kurjer Wilenski" vedamajam kalba apie vienuoliktų Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvių minėjimo dieną. Girdi, liūdna tai buvusi diena. Visus savo samprotavimus, dėl ko būtent ta diena buvo liūdna, lenkiškas laikraštis remia buv. laikinojo Vilniaus lietuvių komiteto pirmininko dr. Alseikos straipsniu, išspaustu „Vilniaus Šviesos" paskutiniame numeryje. Šio straipsnio citatoms lenkiškas laikraštis užleido net pusantros skilties. Dr. Alseika dabartinę Lietuvos padėtį, matyt, labai tamsiai piešia ir nuolat kartoja apie ginklu paremtą diktatūrą ir įsigalintį fašizmą, o taip pat ir apie dabartinės vyriausybės nesuskaitomas politines klaidas. Baigdamas dr. Alseika pranašaująs greitas permainas ir primenąs opozicijai būti pasiruošiusiai, nes kaip tik vyriausybė ratifikuosianti sutarį su Vokietiją, tai jos jau niekas neberemsiąs.

„K. W." nuo savęs priduria, kad, praėjus porai dienų nuo dr. Alseikos straipsnio pasirodymo, sutartis su Vokietija buvo ratifikuota. Pažiūrėsim, sako, ar įvyks dr. Alseikos pranašystės. Pažiūrėsim ir mes. Bet įdomu, ar dr. Alseika ir kiti panašūs rašytojai, skelbdami apie Lietuvos politinės ir ekonominės padėties išsapnuotas blogybes pagalvojo, kad tuo būdu jie nieko geresnio nepasiekia, kaip tik duoda medžiagos lenkų spaudos šmeižtams ir slegia jau ir be to slegiamą lietuvių nuotaiką Vilniaus krašte.

„Liet. Aidas" Nr. 53, II. 6 d.

Balmontas apie mūsų dainas.

Kovo 4 d. žinomas rusų poetas Balmontas Paryžiaus Sorbonoje (prancūzų akademija) skaitė paskaitą apie lietuvių ir slavių liaudies dainas. Balmontes pabrėžė, kad lietuvių kalba—sanskrito brolis. Lietuvių liaudies dainas jis įvertino labai aukštai, nes jose užsiliko žilos senovės atbalsiai. Jis perskaitė kelių mūsų dainų vertimus. Vieną gi jų, kurioje atvaizduojamas lakštingalos čiulbėjimas, perskaitė lietuvių kalba. Balmontas jau yra pramokęs mūsų kalbos, nors jos pradėjo mokintis tik pernai ir be jokios pašalinės pagalbos. Balmontas mėgino įrodyti, kad mūsų ir slavių dainos giminingos. Ypač artimos yra mūsų ir rusų lopšinės; apie jas Balmontas pasakė, kad nieko gražesnio pasaulyje negalima rasti.

Balmonto paskaitos susirinkusi pubblika klausė atsidėjusi ir padėkojo jam gausingais plojimais. Reikia pasakyti, kad kiekvienas šviesus žmogus, susipažinęs su mūsų dainomis, negali jomis atsigėrėti: iš jų lūpų mes girdime vien pagyrimus.

Sektinas pavyzdys.

Pereitais metais del liūčių ir Latvijoje vietomis neužderėjo javai. Jau dabar Latvijos susisiekimo vice-ministeris Kempas yra pareiškęs, kad Letgalijoje žmonės badauja; nuo bado daugiau kenčia kaimų gyventojai, kaip miestų. Jojo apskaičiavimu badaujančių skaičius siekia apie 300 tūkstančių žmonių ir jų išmaitinimui per 4 mėnesius rėikės apie 600 tūkstančių dolerių.

Praktiški latviai nenori padaryti taip, kaip daroma pas mus Vilniuje ir kituose miestuose. Jie nori tiesti naujus kelius, nusausinti laukus, bendrai praplėsti statybą miestuose ir kaimuose, kad nelaimingi žmonės galėtu rasti sau darbo. To sumanymo įkūnyjimui bus įsteigtas priežiūros komitetas. Tik našlaičiai, paliegėliai ir bendrai fiziniam darbui netinką žmonės gautų dovanai pietus iš Latvijos raudonojo kryžiaus virtuvių; ten taipogi stropiai dabos, kad labdarybe nepasinaudotų piktos valios žmonės — tinginiai.

Sektinas pavyzdys! Taip sutvarkius šelpimo darbą, valstybės pinigai nebus išmesti dovanai ir žmonės neįpras imti iš valstybės kasos pašalpų be atodairų.

Noškūnai, Viln.-Trakų apskr.

Dar pereitais metais mūsų kaimo jaunimas susirinko pasilinksminti į ūkininko Juozo Linkevičiaus namus. Pas tą patį Linkevičių ir tą pačią dieną atėjo ir keli vyrai su kaimo saltyšium ir ėmė tartis mokesčių ir kitais kaimo reikalais. Kilo sumanymus prašyti lietuviškos mokyklos, nes mūsų vaikučiai priversti vaikščioti arba į Dainavą arba į Kanevą. Tuojau parašėme ir prašymą. Užėjo dar keli vyrai ir irgi padėjo savo parašus po prašymu. Nepatiko tai piktos valios žmonėms ir jie įskundė mus valdžiai. 16 vyrų, kurie tą vakarą tik galėjo apsilankyti pas J. Linkevičių (o reikia pasakyti, kad ne visi ir ne kartu apsilankė), Vilniaus-Trakų storastija pakvietė vasario 18 d. pas save tardymui. Nuvyko tik du, kiti del pusnių ir šalčių liko namie. Tuos du ištardžius nubaudė po 10 auks., ir pasakė, kad ir kiti bus nubausti po 10 auks., o J. Linkevičius net 50 auks.

Štai tau ir tarkis kaimo reikalais!

Juozas Latvys.

Vanduo svetimam malūnui.

Kaune einąs lenkų dienraštis kiekvieną kartą, kada prisimena apie Lenkiją, kalba su malonia šypsena. Tai visai suprantama, taip turėtų daryti ir mūsiškiai svetur einančiuose laikraščiuose. Nes šiaip ar taip, tegu ir daug blogumų būtų tėvynėj, vis dėlto svarbu, kad svetur gyvenantieji tautiečiai jaustų simpatijos, ne antipatijos savam kraštui. Taigi pabrėžti gerąsias savojo krašto gyvenimo puses ir sušvelninti

Politinė apžvalga.

Tautų Lygoje kovo m. Tarybos posėdyje svarbiausias buvo tautinių mažumų klausimas, kurį iškėlė Kanados atstovas Dandurandas ir papildė Vokietijos atstovas ministeris Stresemanas. Tautų Lygos Taryba tuotarp priėmė japono Adačio rezoliuciją. Lenkų ministeris p. Zaleskis kalbėjo prieš tautines mažumas ir gynė ligšiolinę jų būklę valstybėse. Stresemanas į ginčus tuo klausimu labai nesileido, nes iš anglų atstovo Chamberlaino kalbos suprato, jog šiuo klausimu anglai priešinsis. Chamberlainas, vieton tautinių mažumų teises ginus, joms priminė tik jų pareigas valstybėse.

Po to Stresemanas paveikė, kad tautinių mažumų klausimą atidėtų birželio m. posėdžiui. Jo siūlyto Adačiui padėjėjo Dandurando Lyga nepriėmė, tik prašė Anglijos ir Ispanijos atstovus padėti Adačiui paruošti pranešimą. Silezijos vokiečio Ulitzo klausimas paliktas lenkų teismo nuožiūrai. Tuo lenkai džiaugiasi, kad Genevoje šį kartą laimėję. Jau daug kartų pastebėta, kad Tautų Lyga yra valstybių, ne tautų lyga. Didžiosios valstybės ten, ką nori, tai ir daro. Tik Suomija Tautų Lygoje vyriškai gynė tautines mažumas.

*

Vokiečių spauda nerimsta del anglų ministerio Chamberlaino pasakytos Genevoje kalbos. Jis ten parodęs bendrą ir vieningą frontą prieš vokiečius. Vieton priminti valstybėms jų konstitucijose priimtas pareigas, anglų ministeris mokinęs pavergtas tautos lojališkumo. Vokiečių priešininkai, mat, įžiūrėję tautiškųjų mažumų klausime vokiečių norą peržiūrėti Versalio traktatą ir įvairiose valstybėse sumažinti tų mažumų skaičių. Italų ir prancūzų spauda palaiko anglus prieš vokiečius. Ką jau kalbėti apie kitus?

Vokiečių spauda teikia žinių apie lenkų ir rumunų karo sutartį prieš Rusiją. Planuojama iš Ukrainos atkariautų žemių, ypač už Dniepro daryti nepriklausomą nuo Rusijos Ukrainos valstybę.

Berlyne ir keliuose kituose Vokietijos miestuose Hitlerio tautininkai susimušė su komunistais. Buvę net užmuštų. Suimta 50 žmonių.

*

Lenkijoje kovo m. 8 dieną prezidento dekretu atstatytas finansų ministeris Čechavičius. Anot „Robotniko", ministerio atsistatymas paaiškėjęs jau Ministerių Taryboje. Kaip žinome, Varšuvos seimas patraukė ministerį Čechavičių teismo atsakomybėn už pinigų leidimą be seimo žinios. Čechavičius norėjęs gauti Minist. Kabineto sutikimą parodyti seimui to kabineto duotus. Tuomet Čechavičiui įgaliavimus leisti tuos pinigus. Ministerių kabinetas nesutikęs. Seime Čechavičius aiškiau davė suprasti, kad jis buvęs dėkingas min. Pilsudskiui ir nenorėjęs jam priešintis ir rodyti nepasitikėjimo. Seimas, išklausęs visų Čechavičiaus pasiaiškinimų ir aimanavimų, nutarė jį teisman traukti.

Baranavičių policija giriasi sugavusi senai jau pagarsėjusį Muchą-Muchalskį. Besiartinant pavasariui, jis su savo senais bendradarbiais iš Sovietų Rusijos atskridęs į Baranavičių apylinkes ir pradėjęs savo kompanijai ruošiamąjį darbą. Jo tikroji pavardė esanti Bartoš. Uždarė sukaustytą šaltojon.

Lenkų užimtose baltgudžių žemėse didelės politinės reikšmės turi vadinamoji „Hramados" byla, kuri Vilniaus teisme šiomisdienomis baigiasi. Teisiami žymesni gudų vadai Taraškevičius, Luckevičius, Ostrovskis, Rak Michalovskis ir kiti. Ryšy su ta byla daugely vietų mėginta daryti demonstracijų. Kilo riaušės net Vilniaus baltgudžių gimnazijoje, Lvove įvyko kovo 9 d. prie ukrainiečio Liubavičiaus kapo didelė demonstracija, kurią lenkų policija po pusės valandos išsklaidė.

*

Prancūzų laikraštininkas I. Seydoux taip lygina Amerikos du prezidentu. Kulidžas buvęs paprastas amerikietis, kurs toje pat kalboje galėjęs reikalauti nusiginklavimo ir pavėlavęs didįjį karą, dar laiminti imperialistus. Kalbėjęs jis biblistų kalba. Huveris esąs visai kitoks. Jis rytojaus žmogus. Nors atrodo aštrus, vienok atjaučia žmonių vargus. Huveris apkaltinęs Europą, kad ji po karo pradėjusi tinginiauti ir mažiau dirbti. Užmiršo jis, kad tuo metu Europa buvo po karo nuvargusi ir dabar jau pradėjusi dirbti. Gerai mes supratome, kad geriausia priemonė savo nepriklausomybei palaikyti, tai patiems savo reikalais rūpintis ir juos gerai atlikti. Tada ir „Amerikos taika" nebus pavojinga.

*

Genevos arba Tautų Lygos ponai, matyt, norėtų, kad Roma praneštų apie Vatikano ir Kvirinalo sutartį, nes ir Amerikos Jungtinės Valstybės, nepriklausydamos prie Tautų Lygos, vis delto pranešančios jai apie savo tarptautines sutartis.

*

Anglijos pramonininkai ir pirkliai siunčia kovo m. 25 d. Rusijon savo delegaciją. Viešėsią Rusijoje dvi savaiti. Pusė jų grįšią paskui per Lenkiją.

*

Amerikoje Darbo Federacijos komitetas nutarė reikalauti iš vyriausybės visiškai sulaikyti svetimšalių darbininkų įvažiavimą Amerikon, kad sumažinus bedarbių skaičių. Dar reikalausią 15 milijonų dolerių statybai, kad vyresnieji darbininkai turėtų darbo.

*

Pietųslavijoje kitų metų budžete nepaskirta pinigų parlamento rūmams baigti. Rūmai pradėta statyti 1927 m. Ministerių pirmininkas pareiškęs, kad šiuo metu esą daug svarbesnių reikalų.

Vienos lenkų kalbos neužtenka.

Tautos, kaip žinome, daug kuo skiriasi viena nuo kitos. Ir kai pirmą kartą prisieina vienos tautos žmonėms susidurti, ypač artimuose gyvenimo santykiuose, su kitos tautos žmonėmis, tai tautiniai skirtumai išeina aikštėn visu aiškumu. Skirtingų tautų piliečiai iš kelių savitarpinės kalbos žodžių supras, kad keliai, kuriais eina jų mintys, skiriasi tarp savęs. Apie tą patį dalyką kalbant, vienam ateina į galvą tokios mintys, kitam kitokios, vienam kokio nors įvykio tos ypatybės rūpi, kitam kitos. Todėl dažniausiai skirtingų tautų žmonės, kalbėdami tarp savęs ta pačia kalba, ne lengvai gali vienas kitą suprasti.

Trylika Anglijos kolonijų, kurios užima šiandieninę Šiaur. Ameriką, nežiūrint savo angliškos kalbos, 1776 metais, liepos 4 dieną nutarė atsiskirti nuo Anglios, ir paskelbė nepriklausomis. Tos kolonijos ir šiandieną sudaro savo turtais ir pramone daug turtingesnę valstybę už pačią Angliją. Beto, kaip žinome, dabartinė Vokietija yra sudaryta iš įvairių, didesnių ir mažesnių valstybių, kurių visi gyventojai kalba vokiškai. Tačiau tos įvairios valstybės ir valstybėlės, gyventojų kalbos vienodumo nežiūrėdamos ne labai noriai gyvena krūvoje, o priešingai, kiekviena jų nori savo ūkį, savo politiką vesti sulig savo nuožiūros. Taip, pav. Bavarija kilus kariuomenės nesusipratimams, rengiasi net atšaukti savo atstovą, iš Berlyno kur turi savo atstovus visos Vokietijos valstybių valdžios.

Bet yra tautų, kurių įvairios dalys įvairias ir kalbas vartoja. Tokia yra Šveicarija. Ten vienoje vietoje žmonės kalba prancūziškai, kitoje itališkai, trečioje vokiškai, o dar kitoje romaniškai. Šios patarosios kalbos atstovų yra betgi mažiausiai. Šveicarijos atstovai seimo posėdžiuose vartoja kalbą, kas kokią nori. Pinigų parašai yra daromi paprastai trijose kalbose. Nesusipratimų del kalbos skirtumų tenai visai nesigirdi ir niekam net ir į galvą neateina mažinti pavyzdžiui, prancūziškai kalbančiųjų skaičių, o platinti tarp jų vokiečių arba italų kalbą, lygiai kaip nieks tenai nekalba apie tai, kad kurios nors tų trijų tautų žmonės, būtų žemesnės kultūros, negu kitaip kalbantieji. Iš to jau matome, kad nežiūrint tokio kalbų įvairumo visi gyventojai lygiai jaučiasi šveicarais. Kada Napoleonas I rengėsi prijungti prie Prancūzijos, Genevos šalį, kur visi kalba prancūziškai, tai visi genevieciai buvo didžiausiai tuo pasipiktinę, protestavo ir buvo pasiryžę imtis ginklo, kad neprileidus skaldyti savo tėvynės — Šveicarijos.

Didžioji Lietuvos Kunigaikštija, kuri buvo sudėta ne tik iš lietuviškai kalbančiais žmonėmis gyvenamų žemių plotų (Vilniaus kraštas su dabartine nepriklausomąja Lietuva, b. Gardino, Minsko gubernių ir k.), kaipo branduolio, bet dar ir gudų (baltgudžių) ir ukrainų žemių, ir traukėsi, kaip žinome, nuo Baltijos iki Juodosios jūros. Ji buvo valdoma panašiai į Šveicariją: kiekvienas kalbėjo savo gimtąja kalba, arba kaip kas norėjo: kas lietuviškai, kas gudiškai, kas ukrainiškai, ir niekam tada į galvą neatejo versti gudus arba ukrainius kalbėti lietuviškai. Tat ir senovės Lietuvoj kalbų skirtumo nežiūrint jos gyventojai jautėsi vienos bendros tėvynės Lietuvos piliečiais ir mylėjo ją kaip tikrą savo tėvynę. Kunigaikštis Konstantinas Ostrogskis, iš ukrainiškosios Lietuvos dalies paeinąs ir tenai didelius savo dvarus turėdamas, nors ukrainas, tačiau uoliai gynė Lietuvą nuo Maskvos puolimų ir prie Oršos 1514 metais pergalėjo ir sumušė didelę Rusijos kariuomenę. Ne pro šalį bus priminus, kad kiekviena didesnė Lietuvos valstybės žemė valdėsi savo ypatingais, iš seno paeinančiais, įstatymais. Ir iš tikrųjų, kam mainyti tai, ką vetiniai gyventojai gerai žino, prie ko pripratę, o antra vertus, ir niekam nekenkia? Juk ir šiandieną pavienios Šveicarijos dalys gyvena, daugeliu atžvilgių, kiekviena sulig savo papročių ir įvestų įstatymų.

Dabartinei Lenkijai, tam tikroms aplinkybėms susidėjus, pasisekė užimti didelius buvusios Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės plotus: lietuvių, gudų ir ukrainų gyvenamus. Faktinas dabartinis Lenkijos valdovas, karo - ministeris, maršolas Juozapas Pilsudski's, užėmęs su savo legijonais 1919 m. Lenkijos vardu Vilniaus kraštą, išleido atsišaukimą *„I buvusios Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos gyventojus"*. Tame atsišaukime vietiniams gyventojams buvo pripažinta teisė patiems spręsti savo likimą. Šitas atsišaukimas sulenkėjusiems vietos gyventojams ir iš Lenkijos atėjusiems lenkams labai nepatiko. Ypatingu būdu pykino juos patsai priminimas, kad čia yra buvusios Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos žėmės. Palikimas žmonėms teisės patiems spręsti savo likimą irgi jiems rodėsi esąs netikęs, nes per tai buvę pasakyta, kad Vilniaus kraštо gyventojai nėsą lenkai, ir nesudarą bendros visumos su Lenkijos gyventojais. Tie nenusistovėjusieji gaivalai ėmė šaukti, plūsti per susirinkimus, per laikraščius. Ir žinoma, po taip intensyvios propogandos, savo tikslą pasiekė: Vilniaus kraštas nuo 1922 metų buvo prijungtas prie Lenkijos ir dabar sudaro su ja vieną bendrą vienlytį valstybinį kūną, visai nepaisant krašto praeities ir skirtinų jo ypatybių. Šaukliai vieni patys tai padarė, o jų darbo pasėkų naštą prisieina nešti visiems krašto gyventojams.

Šiandieną Vilniaus kraštą valdo ne mūsų apšviestesnieji žmonės, o iš kitur, daugiausiai iš Galicijos, kurių didžiausiu rūpesniu yra, kad vietiniai žmonės nustotų kalbėję: vieni lietuviškai, kiti gudiškai, o visi imtųsi lenkų kalbos, kurios išmokime jie mato žmonių išganymą ir kūnui ir sielai, (?) o geresniame lenkiškos kalbos pažinime jie mato savo aukštumą ne tik iš atžvilgio į lietuvius ir gudus, bet ir į mūsų sulenkėjusius žmones, kurie iki šiol vistik nemoka gerai lenkiškai kalbėti. Iš tos priežasties mūsų net sulenkėjusieji žmonės stumiami yra į antraeiles arba ir dar žemesnes vietas, o kartais ir visai nuo vietų atstatomi, kaipo neturį tinkamo užimamai vietai amatinio mokslo; o apie lietuvius nėra ką ir kalbėti: *jie valdiškų vietų niekur neužima.*

Lietuviai ir gudai jau senai kėlė balsą prieš tą tvarką. O dabar jau ir lenkiškoje Vilniaus spaudoje laikas nuo laiko randame straipsnių ir korespondencijų, kur aiškiai kalbama, kad visokiems gyvenimo reikalams patenkinti vienos tik lenkų kalbos kad ir taisyklingos, nebeužtenka. Štai einąs Vilniuje lenkų dienraštis „Słowo" Nr 35 šių metų vasario 12 d. įsidėjo šitokią korespondenciją: *„Nepašaukti žmones"* (ludzie niepowołani). Visuomeninis darbas mūsų kaimo sąlygose priguli nuo vieneto vertės—visų pirma nuo jo kultūrinio išsidirbimo, tai yra nuo tokio sielos ištobulinimo, kad jį pasidarytų jautri, kaip fotografinė klyšė, kad atjaustų visokius artimo ir valstybės reikalus. Aukštesnė civilizacija — taisyklinga lenkiška kalba ne visados eina drauge su kultūra, dažnai po sulig mados padarytais rūbais ir po mokėjimu lengvai išsireikšti matoma yra dvasinė ir dorinė tuštuma. Kaimo visuomenė, kuri susiduria su visuomeniniu darbu, turi galimybės patėmyti, kad paviršutinis, jokiais, nei doros, žmoniškumo, pagrindais neparemtas blizgėjimas (blichtr), įsivyruoja kas kartą labiau. Pavyzdžiui, paimkime ištisus mokytojų, vyrų ir motery, būrius, kurie su dideliu įtempimu čia siunčiami, kaipo žiną gerai savo amatą žmonės, kaipo kvalifikuotos jėgos. Sulig paviršutinės jų išvaizdos ir sulig lenkiškos kalbos grynumo, reikėtų matyti, kad mūsų kaimo visuomeninis gyvenimas per tą permainą turėtų laimėti. Koks čia gali būti jų palyginimas su buvusiais mokytojais ir mokytojomis, kurių judesiai yra „vietiniai" („tutejszych") ir drabužiai be skonies, o beto dažnai ne perdaug gerai lenkiškai kalba arba net ir rašo. Bet jeigu šalinamuosius mokytojus lyginsime su dabartiniais mokytojais visuomenės vertės atžvilgiu, tai drįstu su visa atsakomybe tvirtinti, kad naujos kvalifikuotosios jėgos daug žemiau stovi, negu senosios". Toliau korespondencijos autorius p. J. M. aprašo, kaip sunku yra įsigyventi mūsų kraštе atvykusiai iš Galicijos (Przemyśl ar Sącz) mokytojai, kuriai čia viskas yra svetima, žmonės visai kitoniški. O blogiausia tai kad ir jos taisyklingoji lenkiška kalba, dėl kurios ji liko čia atgabenta, nesiduoda taip langvai į vaikų sielas įdiegti. Nelaiminga mokytoja vargsta čia vien dėlto, kad jau ir Galicijoje visos vietos yra užimtos". Pagalios p. J. M. atsargiai pažymi, kad jaunos 18 — 20 metų, iš Galicijos į svetimą šalį atgabentos panelės ne pagelbininkėmis yra skiriamos vietinėms mokytojoms, o gauna vietas kaipo savystovės mokytojos.

Priešingos krypties žmogus p. Hopko to paties dienraščio šių metų vasario 28 d. Nr. 49, atsako ponui J. M. tarp kitko tokiu tonu: „Tamsta esi regionalistas ir šalininkas dėsnio, kad savo jėgomis apsieiti — tai labai gražu!

Tačiau reikia žvilgterėti plačiau, už apylinkės, pamąstyti apie didelės valstybinės mašinos visumą. Čia buvo ir yra didelis žmonių trūkumas. Mūsų pakraščių seminarijos nespėja patenkinti reikalavimų iš priežasties didelio vaikų prieaugliaus.

Argi Tamsta bevelytum traukti žmones, pavyzdžiui, iš Australijos? Tikiuosi, kad ne.

Apskritai sakant, Tamstai nepatinka, kaip iš korespondencijos matoma, net gryna lenkiška kalba, nei vėžlybas, sulig mados paprastas, apdaras! Fe, argi būtų išnykęs Tamstoje grožio, estetikos ir net higienos jausmas? Kokį Tamstą vaizdojiesi mokytoją? Blogai lenkiškai kalbantį, blogai rašantį, blogai, nešvariai apsirėdžiusį? Gėda iš tikrųjų, gėda, kad dešimtį metų nepriklausomai valstybei išgyvavus, Tamsta keli taisyklingos arba raišos tėviškosios kalbos klausimą. Jau užtektinai laiko buvo jos išmokti, o lenkui tai taip lengvas yra dalykas".

Iš to jau matosi, kad netik mūsų lietuvių ir gudų tarpe, bet tarp pačių Lenkijos valstybinių vyrų yra žmonių, kurie gerai numato, kad jeigu ne šiandieną, tai ryt, o vis tik priseis pripažinti teisę vietiniams mūsų krašto gyventojams patiems spręsti apie savo likimą.

V. T.

— Amerikos pristatytas Lenkijos pinigyno prižiūrėtojas Devy paskelbė savo raportą. Jis jame pažymėjo, kad nors Lenkija ūkio šalis, bet pernai priversta buvo įsivežti ūkio gaminių ir Lenkijai reikalingas užsienio kreditas; jei to kredito ji negaus, tai bus priversta sumažinti pinigų apyvartą.

Valstybinė valdžia.

Valstybės valdžios uždavinys yra vesti visus piliečius prie bendros gerovės. Tik vienas Dievas yra visavaldis. Kitos valdžios žemeje turi savo ribas. Valstybinė valdžia turi visas teises, kurios būtinai yra reikalingos valstybės tikslui pasiekti. Valstybė gali liepti piliečiams daryti tai be ko vastybė negali apseiti. Valstybės valdžia neturi teisės įsakyti, kas aiškiai yra priešinga Dievo valiai, ar tai žmogus žinotų savo įgimtu protu, ar iš apreiškimo. Su tokia pažiūra nesutikdavo pagonys ir panašūs į Machiavelį šios gadynės mokslininkai, kurie valstybės gyvenimą nori skirti nuo etikos arba doros sumetimų. Čia dažnai visai klaidingai skiriama viešoji dora nuo atskiro žmogaus doros. Tuotarp gyvenimas senai jau yra parodęs, kad *teisingumas yra valstybių pamatas.*

Valstybės viršininkai privalo gerbti tautos įpročių teises ir ką piliečiai yra sulyg sutarčių gavę. Jie privalo piliečių teises ginti, ne naikinti. Valstybės aukščiausioji valdžia turi daboti visų teisių, kurios krašte veikia. Vyriausybė, kuri pati nesilaiko teisybės, kad ir mažuose dalykuose, pati griauna valstybės pamatus. Valstybė privalo daugiau rūpintis silpnesniais ir vargšais, nes jie daugiau yra paramos reikalingi. Dabodama visų teisių valstybės valdžia privalo rūpintis visų piliečių medžiagine gerove ir tai visose kryptyse. Piliečių dora daugiausia priklauso nuo jų pačių. Valstybė negali paveikti į atskiro žmogaus pamaldumą ir Dievo meilę. Toje srityj žmogus turi plačią autonomiją arba net nepriklausomybę nuo valstybės. Vis delto senovės galvočius Aristotelis tvirtina, kad valstybinė vyriausybė privalanti dorinti piliečius. Čia turima galvoje viešoji žmonių dora. Geriausi valdovai puikiai suprasdavo, kad valstybių gerovė labai daug priklauso nuo piliečių dorumo. Valstybė, siekdama savo piliečių gerovės ir laimės, privalo palaikyti visa, kas yra gera ir gražu. Sunku plaukti prieš vandenį. Jeigu visuomenėje be jokios gėdos siaučia prasižengimai prieš Dievo įsakymus, nedaug randasi galingų žmonių tam pasipriešinti. Valstybė, suvaržydama viešas blogybes ir palaikydama gerus darbus, daro įtakos į viešąją dorą. Gali tai daryti visai nevaržydama asmens laisvės, tik palaikydama dorus piliečius.

XIX šimtmečio netikėliai platino viešame valstybių gyvenime nuomenę, kad valstybė privalanti būti be tikėjimo, palikti tikėjimą pačių piliečių privatinei nuožiūrai. Panašios nuomenės laikosi ir bemaž visi socialistai. Vienok yra kitaip. Valstybė turi atsižvelgti tikėjimo, turėdama galvoje Dievą, save ir piliečius.

Jeigu atskiri piliečiai ir atskiros šeimynos laikosi katalikų tikėjimo, tai kaip gali nesilaikyti katalikybės visi suėję krūvon valstybinin gyveniman? Piliečių tikėjimas stiprina valstybes. Su tikėjimu jungiasi piliečių dora ir jų *pagarba tikrai valstybės vyriausybei.* Be Dievo nėra tikros valdžios ir nėra pareigos klausyti įsakymų. Tada tik tiek kiekvienas valdo, kiek savo kardu pasiekia. Jeigu piliečiai bent daugumoje laikosi vieno tikėjimo, tai jų tikybiniai reikalai negali būti valstybės ignoruojami (nežinomi). Valstybė, besirūpindama savo piliečių laime, negali užgaulioti taip jautrią sielos stygą, kaip tikėjimas. Kiek gali, valstybė čia savo piliečiams padeda, ir tada esti sutikimas ir vienybė. Apie valstybių santykius su Bažnyčia pakalbėsime kitą kartą.

Katalikas.

Iš Rodunės padangės.

Laikinasis Vilniaus Lietuvių Komitetas dar sausio mėnesy yra gavęs iš Šv. Kazimiero draugijos Vigonių skyriaus laišką su antspauda, parašais ir visa liūdytojų pavardžių eile. Viso laiško mes čia nededame. Štai tik ištrauka:

Žemiau pasirašusi Lietuvių Šv. Kazimiero draugijos jaunimui auklėti ir globoti Vigonių skyriaus valdyba šiuo nuolankiai Laikinajam Komitetui praneša, kad 1928 m. lapkričio 1 dieną, per Visų Šventų atlaidus Rodunės klebonas kunigas Stanislovas Ščemirkis, sakydamas lenkiškai pamokslą, šiaip mus iškoneveikė: „Vigonyse yra draugija Šv. Kazimiero vardu, kurios visi nariai yra vagys, banditai, komunistai, bolševikai, latrai. Geriau būtų, kad jie figuruotų po piktosios dvasios vardu. Tokius bolševikus reikia ištremti užrubežin į Bolševiją. Vistiek taip bus tam pravadyriui, kuris tenai daugiausiai darbuojasi ir veda tą partiją. Ištrems ten, kad jis daugiau to sodžiaus nematys. Kad visi Šv. Kazimiero d-jos nariai taptų po velnio, tai yra piktosios dvasios vardu! nes uždeda šėtoniškas, bolševikiškas draugijas!" Kunigo St. Ščimirskio netolerantigumas neužkentimas savo parapijiečių lietuvių jau senai yra žinomas visiems roduniečiams; jis jau ne nuo šiandien peikia ir lietuvių Šv. Kazimiero draugiją, visaip atkalbinėdamas nuo įsirašymo į ją nariais, bet dar niekuomet nebuvo išdrįsęs taip pasielgti, kaip šiemet Rodunės bažnyčioje, per Visų Šventę (1. IX. 1928), pamaldų metu, viešai per pamokslą.

Perskaičius šį laišką kiekvienam katalikui lietuviui širdis krauju apsipila. Sunkus gyvenimas ir stačiai išbristi iš jojo painiavos nesiseka. Sunkus skirtas kryžius...

Mieli broliai roduniečiai! Jūs, kaip galima spręsti iš jūsų laiško, atskiriate grūdus nuo pelų. Taigi nepriimkite tų pelų! Be to visuomet prieš akis turėkite mūsų bočius, kurie su didžiausiu pasišventimu ir kantrybe nešdami nelengvesnį, kaip jūsų, kryžių gynė savo tikėjimą, gerą vardą, kalbą, ir garbingai apgynė. Apginsite ir jūs, jei eisite tiesos ir doros keliais, tais keliais, kuriais eina visi kilnūs žmonės. Į pagrąsinimus ištrėmimu nekreipkite domės. Tai daroma numušti jūsų ūpas.

Dar kartą primename visiems lietuviams katalikams, kad Apaštališkasis Sostas Šv. Kazimiero draugiją yra apdovanojęs gausiomis malonėmis. Šmeižtų neklausykite.

— Kas met prieš velykas popiežius skiria naujus kardinolus. Jų skaičius turėtų siekti 72, bet iš tikrųjų jų dabar yra tik 63, taigi trūksta 9. Popiežius kardinolų skyrimą, arba konsistoriją, yra atidėjęs ligi gegužės mėnesio, kuomet jau bus patvirtintos sutartys su Italijos vyriausybe. Seniau kardinolų tarpe didžiumą sudarydavo italai, kurie, dabar yra mažumoj. Spėjama, kad per šią konsistoriją bus paskirti vien italai, kad vėl sudaryti daugumą iš italų ir tokiu būdu grąžinti senas tradicijas. Kardinolai, kaip žinome, popiežiui mirus iš savo tarpo išrenka jojo įpėdinį.

— Tautų Sąjunga ligi šiol susirinkdavo Ženevoje. Bet birželio mėn ji žada posėdžiauti Madride (Ispanija). Jau pradėta ruoštis persikėlimui.

— Madride sustreikavo studentai. Valdžia tuo susirūpinusi ir rengiasi griebtis aštrių priemonių. Studentai grąsina sudenginti universiteto rūmus, jei tokios priemonės bus pavartotos.

Miręs Šaulių vadas Putvinskas.

Šio mėn. 7 d. Kaune iškilmingai buvo palaidotas miręs Lietuvos Šaulių Sąjungos pirmininkas Vladas Putvinskas. Laidotuvėse dalyvavo tūkstantinės žmonių minios. Taip pat dalyvavo laidotuvėse Latvijos šaulių atstovai pulk. Tone ir instr. Bersinas, kurie Latvijos šaulių vardu uždėjo vainiką ant velionies kapo. Velionis Putvinskas yra kilęs iš grafų Pliaterių giminės. Gimė Rygoje, mokėsi Mintaujos Gimnazijoj ir Halės (Vokietijoje) universitete. Būdamas dar mokiniu, jau dalyvavo tautiniame lietuvių gyvenime, ir net per 7 metus dar spaudos draudimo laikais vedė lietuvių knygų kontrabandą Sėdos ir Šaulių rėjone, už ką dažnai caro valdžios buvo persekiojamas. Be to velionis dalyvavo ir mūsų spaudoj rašydamas vaizdelius. 1919 m. pradėjus kurtis Lietuvos vyriausybei, Putvinskas ėmėsi organizuoti Lietuvos šaulius, kurie, kaip žinome, daug kuo prisidėjo kovose už Lietuvos nepriklausomybę. V. Putvinskas per visus 10-metų buvo Lietuvos Šaulių Sąjungos pirmininkas ir jos vedėjas.

— Tautų Sąjunga į 3 komisiją, kuri rūpinasi mažumų klausimu, išrinkti anglas Čemberlainas, italas ir ispanas. Ta komisija žada persikelti į Londoną.

— Anglija dabar turi 75 eskadriles aeroplanų. Bet to jai maža ir ji žada jų skaičių padidinti ligi 82 eskadrilių. Ten einama prie to, kad visi vyrai ir net moters mokėtų ore skraidyti.

— Leningrade komunistai žada iškelti gyventojus iš 25,000 butų; bus iškelti proto darbininkai ir ju butai atiduoti fabrikų darbininkams.

— Prancūzijos parlamente del posėdžių protokolų kilo didelis skandalas; posėdis reikėjo nutraukti.

Mūsų dainos.

Plačiai jau pagarsėjo lietuvių dainos. Atmename dar, kaip praeitais metais jos patiko Italijoj, šiemet vėl iš kelių Europos sostinių tilpo taikraščiuose žinių, kaip lietuvių dainos patikusios prancūzams Paryžiuje, vokiečiams Berlyne, čekams Prahoje ir suomiams Elsinkiuose. Malonu, kad mūsų tautos dvasios kūriniai — dainos — žavėte žavi net tuos, kurie toli nuo Lietuvos gyvendami dažnai nežino mūsų krašto visų grožybių, nėra matę upelių Dunojėlių, bernelių — dobilėlių ir mergelių lelijėlių. Visa tai kaip gražiausiame paveiksle išreikšta mūsų dainose. O kur dar mūsų džiaugsmai ir vargeliai, kur verkiančios savo jaunų dienelių jaunolės arba į karužę išjojusieji berneliai? Kas suskaitys visas mūsų dainų grožybes, kurias amžiais apdainavo Lietuvos gražusis jaunimėlis.

Taip. Nėra abejonės, kad mūsų lietuviškos daines—giesmės yra tai vienas tų gražiausių musų protėvių palikimų.

Dainose senovės lietuvis rasdavo pastiprinimą sunkiai kariaudamas su vokiečiais, lenkais, rusais ir totoriais. Dainomis save ramino sunkiosios baudžiavos darbus eidamas ir kuomet siautė rusų priespauda. Gražiausius mūsų senovės atsiminimus ir ypač lietuvio sielos pergyvenimus randame senose letuvių dainose.

Del to kiekviena senoviška lietuvių daina reikia labai branginti, kad neišdiltų iš mūsų atminties. Geriau pramokusi mūsų jaunuomenė turėtų pasirūpinti seniau dainuotas dainas surašyti. Jos yra mums labai brangios. Bet šių dienų jaunimas kitas dainas dainuoja ir užmiršta senoves dainas. Tuotarp visi lietuvių dainų žinovai griežtai tvirtina, kad lietuvių dainos juo yra senesnės, juo gražesnės. Daug kam bus sunku tai suprasti, kad kai kurios sodiečių dainuojamos dainos turi jau apie du tūkstančiu metų senumo. Jos siekia dar tos gadynės, kuomet lietuvės mergaitės savo plaukus raišiojo „sėriniais" kasnykėliais ir šukavo juos žuvies kaulelio šakutėmis. Dainų žinovai tvirtina, kad pavyzdžiui tokia mūsų daina „Tykiai, tykiai Nemunėlis teka" savo gaida ir žodžiais atatinka antrojo amžiaus prieš Kristų graikų dainoms. Ar gi nemalonu mums senovės lietuvių ainiams žinoti, kad jau tuo metu lietuviai gyveno ties Nemuno upe ir savo mėlynomis akimis žiūrėjo į jo vandenis? Taip gražių stačiai mūsų senovės diamentų, randame mūsų senoviškose dainose. Kaip tos dainos reikia branginti! Nelaimei seniau taip būdavo ir dabar yra taip, kad jaunuoliai, grįždami namo iš kariuomenės, parsineša svetimų dainelių ir jas dainuoja, Savąsias gi užmiršta... Gražu yra giedoti naujas tautiškas dainas apie tėvynę, bet neišižadėkime ir savo tėvelių dainelių. Reikia ir tai atminti, kad, kur tėvų dainos užmiršta, ten greit buvo užmiršta ir lietuvių kalba. Pastebėta, kad tose vietose, kur mažiau dainuojama, ten ir bažnyčiose bijoma lietuviškai giedoti, ten labai greit miršta lietuvybė.

Kam rūpi lietuvybė, tam brangios yra lietuvių pasakos, lietuvių dainos, senovės padavimai ir pasakojimai. Kas iš savo plaukų išsišeria, tas visa tai pamina po kojų. Jis gaudo svetimąjį dažniausia jovalą: kareivinių daineles, rusų kazokus ir lenkų oberkus. Visa tai geram muzikui ir dainų kultūringam žinovui atrodo, kaip pelai prie grūdų. Neprotingu pavadintume, kas grūdus mainytų ant pelų, taip lygiai yra tikri neišmanėliai, kas gražią lietuvių kalbą ir puikiausias lietuviškas dainas maino ant krakoviakų ir oberkų. Nesu priešingas lietuvių tautiškiems žaidimams su dainomis, bet ir jie neužstos senoviškųjų. Senosios dainos yra lietuviškesnės ir gražesnės.

Į senovės lietuvių dainas daugiau reikia kreipti domė mūsų vaikelių. Elsinkio profesorius Niemi randa, kad tolimieji suomiai yra pasiskolinę iš lietuvių apie 800 vaikų dainų. O istorija neatmena, kaip senai suomiai su lietuviais greta gyveno. Net mūsų vaikelių dainos taip yra senos!

Argi jų mes nebranginsime? Seniau pasitaikydavo ir dabar dar pasitaiko, kad mergaitės mokėdavo po 50, po 100 ir dar daugiau dainų. Tai rodo, kad jos mylėdavo dainas ir mėgdavo jas dainuoti. Ūžte ūžė lietuvių bažnyčios nuo mūsų jaunimo giesmių.

Vilniaus krašte užsiliko dar labai daug gražių senoviškų lietuviškų dainų Marcinkonyse, Valkinykuose prieš didįjį karą daug dainuodavo jaunimas, darydavo gražias pramogėles su dainomis ir tautiškais gražiais šokiais. Tai patraukdavo net jau aplenkėjusį jaunimą. Taip reikėtų dabar visur daryti, nes svetimas gaivalas vietomis jau pradėjo skverbtis į lietuvių namus. Lietuvių gražusai jaunimėli, suprask, kad kiek kartų šoksi svetimus šokius ir dainuosi svetimas dainas, tiek gal net daugiau, iš tavo tarpo atskils jaunų lietuvių ir nueis svetimais keliais. Lietuvių dainos yr malonios — saldžiai jos ramina visus.

— *p* —

APIE METEORUS.

Nesenai Vilniaus ir artimų vietų gyventojai galėjo matyti labai retą ir įdomų gamtos reiškinį — dideli meteorą. Moteoras pro Vilnių lekė apie 1 val. nakties. Jo šviesa buvo tokia stipri, kad kambariuose, kur degė elektros šviesa, pasidarė šviesu kaip prie saulės, o elektros šviesa visai nei nesimatė, kartu girdimas buvo ir trenksmas. Po kelių dienų laikraščiai pranešė, kad šis meteoras nukritęs Nepriklausomoje Lietuvoje netoli Biržų. Didumo jis esąs sulyg ūkininko trobos. Visa laimė, kad jis iš į pievas, neužkliūdęs namų ar žmonių, nes blogai būtų buvę pavyzdžiui tam sodžiui, į kurį nukristų toks meteoras.

„Kurjer Wileński'ui" atsakymas.

Šis laikraštis leidžia priedėlį „Przegląd Litewski", kuriame duoda iš lietuvių laikraščių ištraukas ir daro trumpas pastabas, kad savo skaitytojus išlaikius lenkiškoje orientacijoje liečiamais ten klausimais.

Įdomus yra paskutinis jo N. 36. Tilpo jame N. Lietuvos laikraščių „Ryto" ir „Lietuvos Aido" polemika del prekybos traktato su vokiečiais, „Vilniaus Rytojaus" straipsnis su prierašu, ištraukos iš „Lietuvos Aido" apie polonizacijos darbus Rytų Žemėse, apie gerų santykių su Rusija priežastis, p. Martel'io staipsnis, apie Lietuvos pirklių neišsimokėjimus užsieniui ir t. t.

Jau tai trumpas straipsnių sąrašas daug sako, kas ten rašoma ir kam rašoma. Šį kartą verta arčiau pažvelgti į padarytus ten prie ištraukų prierašus. Turiu pastebėti, kad tų prierašų tonas yra bent kiek panašus į buvusias „Przeglądo Wileńskio" kritikas. Tik ten jie būdavo dažniau nukreipiami prieš lenkų, čia gi prieš lietuvių spaudą. Pradėsiu nuo galo. Del p. René Martelio straipsnio „Liet. Aide" daroma pastaba, kad „lietuvių laikraštis nei valandėlei neatsisako nuo galimybės parodyti nepalankumą bet kokiai lenkų akcijai, nors savo nepriklausomybei ir ne tik savo, bet ir visų kitų išvaduotų Europos vidury, rytuose ir šiaurėje". „Tegul sau Lenkija pati del savęs ir kitų rūpinasi, mes išnaudosime tuos rūpesnius kovoje su ja". Užsigavo „Kur. Wil.", kad lietuviams rūpi net Lenkijos vakarų sienos. Jo nuomone, tai jiems visai privalo nerūpėti. Taip. Kas mato išeitį lietuviams tik Lenkijoje ar kokioje ten Kongresówkoje, tam gali ir nerūpėti, kam gi rūpi būsimoji kova del išvadavimo lietuvių gyvenamojo krašto, tam negali nerūpėti Lenkijos vakarų ir rytų sienos — tam rūpi bendra lenkų padėtis Europoje. Tai suprato geriau už Vilniaus „Kur. Wil." politiką paryžietis Martel'is ir nenuostabu, kad jo nuomonę „Liet. Aidas" pakartojo.

Seka trumpas neva nekaltos ironijos prierašas del „L. Aido" straipsnio apie Vilniaus krašto polonizaciją. „Kur. Wil." bendradarbis mato tame straipsnyje tiek „planingumo", kiek jo nuomone deja („niestety") lenkų politikoje prieš tautines mažumas nesimato. Mato tame „Liet. Aido" straipsnyje gyvą imaginaciją (įsivaizdinimą), tendenciją ir palankumą perdėti. Tam esą kalti nesąžiningi informatoriai.

O jau kokius informatorius „Kur. Wil." skaito sąžiningais, galima suprasti iš jo ilgoko prierašo prie „Vilniaus Rytojaus" straipsnio „Negalime tylėti". Tokius savo „sąžiningus informatorius" matyt norėtų ir N. Lietuvos spaudai rekomenduoti vardan visai nedemokratiškos demokratybės. Oi daug kas už tos demokratybės pečių kol kas slepiasi, bet pasaulyje visa pomažėl išeina aikštėn.

* * *

Mūsų straipsnis „Negalime tylėti", kaip ir tikėjomės, nepatiko „Kurjer. Wil.". Piktinasi jis, kam taip smarkiai puolamas yra Laikinojo Komiteto buvęs pirmininkas d-ras Alseika, turįs nemaža nuopelnų už tilpusius „Vilniaus Šviesoje" straipsnius ir kodel jam prikišama tų straipsnių rašymas „na obstalunek" Polaków" (paskutinis žodis „Kur. Wil." pridėtas). „Kurjer Wil." pakiša mintį, kad nieko blogo nebūtų tame, jei mūsų spaudos dalis pavarytų N. Lietuvai opozciją, nes tai būtų Lietuvos valstybinės minties reprezentavimas. Pagalios mūsų straipsnyje tas laikraštis įžiūri tik pasirokavimą tarp buvusių ir esamų šio krašto lietuvių visuomenės reprezentantų (!?).

Taip, žinoma, langviausias būdas kiekvienam dalykui nusukti galva, ir todel mes jį griežtai atmetame. Mes neneigiame d-ro Alseikos tikrų nuopelnų praeityje ir mes, talpindami „Negalime tylėti", taip menkais sumetimais nesivadovome. Mes matome, kad d-ro Alseikos dabartinis veikimas, jei dar ir toliau bus tęsiamas, gali padaryti šio krašto lietuviu tautiniems reikalams nemaža žalos. Tas d-ro Alseikos iš adatos vežimo priskaldymas su tikslu žūt būt apjuodinti dabar stovinčius lietuvių tautos priešakyje asmenis, tas nutylėjimas kad ir nemažų tų pačių asmenų nuopelnų mūsų tautai, tas noras prikišti tiems žmonėms ir tokių dalykų, kurie nuo jų nepareina,—visa tai mažiau mokantiems ziūrėti į dalykus kritiškai ir ypač tiems, kurie buvo pratę su d-ro Alseikos žodžiais skaitytis, gali sudaryti neteisingą N. Ltetuvos gyvenimo vaizdą, kuris ne vieną „tų mažųjų" nuo savęs atstumtų. Ir kas tai daro? Ne koks atsitiktinis atsibastėlis, bet žmogus, kuris keletą metų stovėjo mūsų gyvenimo priešakyje, žmogus, į kurio rankas buvo įdėtos mūsų viešojo gyvenimo vadžios. „Kurjer Wil." gerai žino, kokios gali būti tokio veikimo pasėkos, todel pyksta ant mūsų, kad mes stengiamės neprileisti nutverti į glėbį sudezorientuotus šio krašto gyventojus, todel taip uoliai pataikauja d-rui Alseikai, prisidengdamas tariamojo demokratizmo skraiste, bet toli gražu ne demokratizmo tikslams. Ir jeigu d-ras Alseika ir jojo bendraminčiai (čia apie „Kur. Wil." nekalbame) nors kartelį būtų pagalvoję apie „tų mažųjų" likimą, tai be abejo pirmasis neieškotų savo akcijai pateisinimų, o pastarieji ne tik jai nepritartų, bet dar pasmerktų.

Tik daugiau noro pagalvoti ir tautos reikalus pastatyti nors šiame krašte aukščiau partijų reikalų.

P. S. „Kurjer Wileński" mums buvo žinomas kaipo organas, mėgstąs paoperuoti net falsifikatais (28 laiškas iš Varnių...) Nepasitaisė jis ir dabar: beversdamas mūsų straipsnį, jis kai ką išleido ir tokiu būdu gerokai iškraipė mūsų mintis tinkamoje sau kryptyje.

Sveikatos kampelis.

Normalus gyvenimas.

Jeigu žvilgterėsim medicinos istorijon, tai pamatysim, kad įvairios gyvenimo taisyklės įvairiais laikais buvo labai įvairios. Ir taip, šiandien yra įsigalėję principai, kurie seniau buvo griežtai atmetami, arba vėl apie mūsų bočių vartotus būdus ir girdėti nenorime. Vis tai del to, kad ačiū mokslui priėjome prie kitokių išvadų. Pv. dar ne taip senai medicinoje buvo vartojami *kraujo nuleidimai, dėlės* (tikslu kraujui „valyti"). Ne vienas mūsų senolis „geresniam apetitui" kartas nuo karto prieš pietus nuleisdavo sau truputį kraujo. Manydavo, kad tai išteką tik „sugedęs" kraujas. Šiandien tokius „kraujo valymus" griežtai atmetame, ir tik išimtinuose atsitikimuose kraujo nuleidimas vartojamas. Dar prieš keletą dešimtų metų kai kurios vyno rūšys, ypač vaikų ligose, buvo skaitomos geriausiu vaistu, tuo tarpu šiandien įrodyta, kad kiekvienas alkoholio lašas yra nuodai ir todel nepageidaujama vartoti jis ir kaipo vaistas.

Gamtos reiškinių įvairumas atsispindi žmogaus individualybės įvairume. Vieno virškinimo organai geriau virškina mėsiškus valgius, kito vėl geriau pritaikinti augaliniam maistui. Ne vienas gal patyrė besaikio alkoholio vartojimo kenksmingumą ir tapo blaivybės apaštalu. Gerai daro tas, kas linkęs prie reumatizmo ir bijodamas peršalti, nešioja vilnonius rūbus. Normalai praktikuojamas sportas yra vienas sveikiausių ir reikalingiausių gyvenime dalykų, nes nieks neprieštarauss tam, kad *oras, šviesa ir vanduo* yra iš tikrųjų svarbiausi ir pagrindiniai sveikatos palaikymui dalykai. Turime siekti prie aukštesnės kūno kultūros kartu su psichinių žmogaus jėgų tobulinimu. *Apšvieta, materijalis gerbūvis ir švarumas* — yra trys sveikatos šaltiniai. Juo arčiau kuris kraštas prie šių trijų sąlygų, tuo sveikesni ir, pasakykim, laimingesni žmonės jame gyvena, tuo rečiau ten lankosi įvairios ligos ir epidemijos.

Pavieni asmens, ant kiek tai galima, turi taikintis prie gamtos nurodytų taisyklių, svarbiausia reikia turėti galvoje įgimtus palinkimus prie tos ar kitos ligos, toliau paminėsim čia užsigrūdinimą, kuris išlygina įgimtą silpnumą ir suteikia atsparumo.

Grūdintis, aišku, reikia protingai. *Sportas, saulė, maudyklės*— visa tai turi būti vartojama su saiku. Nesiglinant smulkmenosna galima tačiau nustatyti protingo gyvenimo pagrindus, liečiančius valgį, rūbus, butą, darbą, poilsį, kūno kultūrą, žaidimus ir sportą. Kai del valgio, tai reikia pažymėti, kad sveikas organizmas reikalauja maišyto — *augalinio ir mėsinio*. Prie progos tenka pasakyti, kad bendrai mėsinai valgiai vartoti perdažnai ne sveika. Mėsą reikia valgyti tik kartą į dieną. Patariama taip pat 1—2 dienas savaitėje susilaikyti nuo mėsos.

(B. d).

P. Kunavičius.

— Amanula žygiuoja su gana didele karinomene į sostinę Kabulą; daug tautelių prisideda prie Amanulos, nes šis iškilmingai išsižadėjo įvesti reformas, naujanybes.

— Turkijoje nukrito uola ir keli vagonai sunaikinti.

— Nju Jorke Amerikoje sumanyta pastatyti 60 aukštų namus; tai bus aukščiausi pasaulyje namai ir jų pastatymas apseis apie 50 milijonų dolerių.

— Meksikoje valdžia nugalėjo sukilėlius ir dabar tik valo šalį nuo jų.

Daug kas, pamatęs danguje tokį didelį meteorą, manė, kad jau artinasi pasaulio galas, nes toks retas dalykas ištiesų vienok yra baisus ir palieka didelį įspūdį. Bet kasgi yra toks meteoras ir iškur jis atsirado? Į tokį paklausimą mokslas jau senai gali bent dalinai atsakyti, nors visos teisybės dar ir šiandien nežino.

Pažiūrėjus naktį į žvaigždėtą dangų, kuriame mirga ir blizga tukstančiai žvaigždelių, dažnai galime pamatyti ir „krintančią žvaigždę". Nėra turbūt žmogaus, kuris tokių krintančių žvaigždžių nematytų. Nevisuomet vienodas yra tų krintančių žvaigždžių kiekis: kartais ilgai žiūri į dangų ir nė vienos nepamatai, o kitą kartą tai viena po kito labai dažnai krinta. Tą dalyką sodžiuje žmonės žino, kad tam tikru laiku, kasmet, ir maždaug tą pačią dieną tokių krintančių žvaigždžių yra daug daugiau, negu kitu laiku. Taip pavyzdžiui rugpiūčio m. 10 d., kasmet, labai daug jų galima matyti. Bet nors žvaigždės nuolat „krinta", tačiau jų kiekis danguje visai nemažėja. Tos pačios žvaigždės, kurios buvo matomos dangu je prieš Kristaus gimimą (apie 2000 metų atgal), ir dabar blizga danguje. Reiškia to žvaigždės yra visai pastovios, galima net pasakyti— amžinos. Tai dabar kiekvienas paklaus, o iš kur gi imasi tos krintančios žvaigždės. Į tą klausimą atsako mums mokslas apie dangaus kūnus, astronomija, tai paklausykime, ką ji sako.

Žvaigždės pastovios, kurias mes matome kiekvieną naktį, yra nuo mūsų begalo toli. Taip toli, kad net įsivaizdinti sunku, nes mes gyvendami čia žemėje prie tokių didelių nuotolių visai nepripratom. Jeigu paimsime greičiausią, koks tik gali būti pasaulyje, dalyką —šviesos spindulį, tai ir jis nuo pačios artimiausios žvaigždės eina daugiau 4 metų, o šiaip nuo kitų žvaigždžių šviesos spindulys eina dešimčiais, šimtais ir net tukstančiais metų. Ir nors žvaigždės yra taip toli, vienok mes jas matome. Tai yra todel, kad jos yra labai didelės ir šviesios, tokios kaip mūsų saulė, arba dar didesnės ir gražesnės. Taip pat būtų buvę ir su mūsų saule, jei mes pradėtumėm nuo jos vis tolti: ji darytusi vis mažesnė ir mažesnė, jei pakankamai būtumėm nutolę — tai atrodytų tik kaipo taškas, o jei dar toliau eitumėm — tai visai gal jos nesimatytų. Reiškia ir mūsų saulė yra tokia pat žvaigždė, kaip ir visos kitos, tiktai yra daug arčiau už kitas, todel ir atrodo didelė ir smarkiai šildo.

Visai kitaip yra su krintančiomis žvaigždėmis. Čia astronomija irgi kiek tik galėjo, pasistengė viską išaiškinti. Ir čia paaiškėjo, kad krintančios žvaigždės yra visai kas kita, nieko bendra jos neturi su pastoviomis žvaigždėmis. Krintančios žvaigždės pasirodo mums visai arti, nes maždaug nuo 50 iki 150 kilometrų aukščio nuo žemės. Taip aukštai dar esama oro, nors jau labai praskiesto. Taip pat astronomai moka apskaityti ir krintančių žvaigždžių greitį. Greitis tas yra nuo 20 iki 70 kilometrų per vieną sekundę. Toks greitis yra labai didelis, palyginimui galima pasakyti, kad didelės armotos šuvio greitis yra tik puse kilometro per sekundę, taigi apie 100 kartų mažiau. Dar iš kitokių dalykų, galima net apskaityti, koks yra vidutiniškai, krintančios žvaigždės svoris. Būtent surasta, kad tas svoris yra labai nedidelis, tik apie 1 dešimtąją dalį gramo, nors pasitaiko ir daug didesnių.

Tai dabar visas dalykas tokiu būdu išsiaiškina: žinoma yra, kad žemė sukasi aplink saulę. Bet toje erdvėje, be žemės yra dar daug kitų kūnų: planetų, mėnulių ir labai daug mažų kūnelių, kurių šiaip visai nesimato. Tie maži kūneliai vadinami *meteorais*. Tie meteorai ne visur vienodai išsisklaidę, jie laikosi lyg spiečiais, vietomis jų yra daug, kitose visai mažai. Ir tie meteorai būriai nestovi vietoje, bet panašiai, kaip ir žemė, įvairiausiais būdais skrajoja aplink saulę. Daug jų perdaug prisiartinę prie saulės — krinta į ją. Kiti meteorai panašiai krinta į žemę. Ir štai tuos meteorus, kurie krinta į žemę mes matome krintančių žvaigždžių pavydale. Apskaityta, kad per metus į žemę krinta jų maždaug nuo 10 iki 20 milijonų. Tik, žinoma, ne visi yra matomi visur, taigi mes galime matyti tik mažutę dalį to didelio visų krintančių meteorų skaičiaus, būtent tik tuos, kurie krinta netoli nuo mūsų.

Dar reikia išaiškinti vienas dalykas: kodel meteorai šviečia? kol jie skraido toli nuo žemės — jie yra šalti ir tamsūs. Bet jei toks meteoras pakeliui užkliūna už orą, kuris yra prie žmės, tai nuo didelio trynimosi jis taip įkaista, — kad net užsidega ir paprastai dar nepasiekęs žemės paviršiaus sudega. Bet argi galima nuo oro užsidegti? — paklausite? Taigi — kad galima! Žinomas yra dalykas, kad jei du daiktu trinsime vieną į kitą, tai juodu įkaista. Laukiniai žmonės kurie neturi degtukų, moka tokiu būdu, trinant sauso medžio gabalus, taip juos įkaitinti, kad jie net užsidega. Ir taip visuomet yra: kur tik yra koks nors trynimasis ten atsiranda ir šilimos. Panašiai yra ir su oru. Tik, kadangi oras yra kūnas labai skystas, tai norint, kad tas trynimasis būtų didesnis, reikia daiktą labai greit paleisti per orą. Jei mes suduodame botagu per orą, tai batagas nuo to, galima pasakyti, visai neįšyla. Bet jau kulka iš šautuvo, lėkdama per orą, gerokai įkaista. O juk meteorų greitis yra daugiau kaip 100 kartų didesnis už kulkos greitį, tai nereikia stebėtis, jei prie tokio didelio greičio trynimasis su oru yra toks didelis, kad meteoras įkaista ir užsidega.

Paprastai meteoras dar nepasiekęs žemės visai sudega, nes yra labai mažas (mažiau 1 gramo). Bet pasitaiko ir didesnių meteorų ir tie būdami dideli nesudega taip greit ir gali nukristi net į žemę. Toks didelis meteoras nesenaičia netoli mūsų ir lėkė.

Pagaliau dar vieną įdomų dalyką galiu pridurti. Mat, kyla klausimas: o iš kur imasi meteorai? Astronomija į tai atsako taip: — meteorai atsiranda iš kometų. Yra pastebėta faktas, kad viena kometa — suskilo į 2 dalis, o paskui ir tos dalys visai pasidarė nematomos. Užtat toje vietoje, kur seniau buvo toji kometa — atsirado didžiūlis būrys meteorų. Bet iš kur imasi kometos? į tai sunkiau atsakyti. Kažin, ar ateis kada nors toks laikas, kad žmogus sužinotų visas pasaulio paslaptis!

E. H.

ŪKIO SKYRIUS.

Apie sėjamainą.

(Tąsa).

Kas reikia neužmiršti įvedant naują sėjamainą.

Viena ar dvi sėjamainos? Įvedant pas save naują sėjamainą ūkininkui pirmiausia teks išspręsti, kelias sėjamainas įvesti, tai yra vieną ar dvi. Jei nėra reikalo, tai yra — jei ūkyje visa žemė vienoda, tai ūkininkas turi vieną sėjamainą įvesti, nes dvi sėjamainos jau daugiau reikalaus darbo ir apskritai visas tokio ūkio vedimas bus painesnis.

Tačiau jei ūkis randasi ypatingose sąlygose, tada tenka įvesti dvi sėjamainos. Taip, jei ūkininko žemė nevienoda, jei viename lauko gale žemė sunki molinė, o kitame lengva smėlinė, tai vienoje sėjamainoje sunku bus jos sutaikinti, ir tada bus geriau kiekvienai žemei įvesti atskira sėjamaina. Sutaikinti nebus galima del tos prastos priežasties, kad kiekvienai žemei reikės pritaikyti vis kitokie augalai. Tokiuose atsitikimuose įvedama dvi sėjamainos: vieną sunkiai molinei, o kitą — smėlio dirvai.

Dvi sėjamainas reikia įvesti ir tada, jei lauko dalis toli nuo sodybos. Į tokį lauką nepatogu bus mėšlas vežti, nes daug laiko susigaišins, todel geriau tiks sėjamaina su žaliuoju mėšlu.

Toliau, kai kada įveda dvi sėjamainas del tos prastos priežasties, kad sėjama daug augalų. Jei kiekvienas augalas užimtų atskirą lauką, tai sėjamaina išeitų per ilga. Tokiuose atsitikimuose įveda dvi sėjamainas: ilgesnę ir trumpesnę.

Įvedant pas save naują sėjamainą reikia skaitytis su ekonominėmis ir techninėmis sąlygomis. Ekonominiai bus gera ta sėjamaina, kuomet bus sėjama įvairių augalų, kurių sėjimas, priežiūra ir valymas reikalaus darbo ne vienu laiku, nes tada ūkininkas su mažesnėmis jėgomis galės lengvai apsidirbti, ir todel ūkio darbai pigiau atsieis.

Reikia atkreipti domė dar ir į tai, kad mėšlas tektų vežti ne vienu laiku, nes mėšlavežis daug užima laiko ir ūkininkas negali kaip reikia atlikti kitų darbų. Tai atsiekti lengva tada, jei mėšlas vėžama įvairiems augalams.

Augalų nokimo ir valymo laikas. Skirstant augalus naujoje sėjamainoje reikia atsiminti, kad nuvalius nuo lauko vienus augalus dar ištektų laiko atatinkamai prirengti dirvą kitiems augalams. Ši aplinkybė labai svarbi, ypač tuose atsitikimuose, kuomet sekančiu augalu būna žieminiai javai.

Augalų grąžinimas į tą pačią vietą. Labai yra svarbu, kad augalai nesugrįžtų į tą pačią vietą per greit, nes tai žymiai sumažina jų auglių. Taip, negalima sėti du kartu į tą pačią vietą dobilų, bulvių, burokų, linų. Javai negali būti sėjami daugiau kaip du kartu toje pačioje vietoje. Kanapės, taboka ir kai kurie kiti augalai gali būti sėjami toj pačioj vietoj kaletą metų, tiktai dirva reikia kas metai trešti.

Kokie augalai turi eiti po mėšlo. Mėšlu reikia tręšti tiemsaugalams, kurie jo labiausiai reikalingi ir kurie mėšlą geriausia apmoka. Todel pirmon vieton po mėšlo statome pačius brangiausius ir pelningiausius augalus.

Pas mus ligi šiolei svarbiausiais augalais skaitoma žieminius javus, kuriems paprastai ir duoda visą esamą mėšlą. Gi pavasarį dar mėšlo duoda bulvėms. Gyvenant sodžiuose ir vedant trilaukį ūkį žieminiai javai buvo ir paliks svarbiausiais augalais, todel tokiuose atsitikimuose mėšlas ir negalės būti geriau suvartotas. Tačiau daug protingiau būtų mėšlu trešti kaupiamiesiems augalams, bulvėms ir šakniavaisiams, kitiems gi augalams tikti tiek duoti mėšlo, kas paliks nuo pastarųjų. Taip užsienių ūkininkai ir daro. Pavyzdžiui danai, kurie yra beveik geriausi ūkininkai Europoj ir apie kuriuos be abejo girdėjo ne vienas skaitytojų, mėšlą duoda tiktai kaupiamiesiems augalams kurie pas juos užima gana žymę dirbamosios dirvos dalį. Žieminių javų ten didžiūma ūkininkų visai nesėja.

Tačiau pas mus visai kitos sąlygos. Mūsų ūkininkai ligi šiol verčiasi javais, tuo tuo tarpu danai išimtinai pienininkyste. Mūsų sąlygose kaupiamųjų augalų ūkininkai negali išsyk daug sėti, ne delto, kad jie pas mus neapsimokėtų arba neaugtų, bet todel, kad trilaukyje ūkyje šiems augalams nėra tinkamos vietos, o antra—neturės kur jų dėti. Prie miestų apsimokėtų dar daugiau sodinti bulvių, bet toliau nuo miestų ir bulvių daugiau sodinti neapsimokės. Gi pašariniai busokai apsimokės tik tada sėti, jei turėsime daugiau karvių, kitaip sakant, jei ūkininkai versis pienininkyste. Kol pas mus ūkininkai išimtinai laikosi javų ūkio ir maža turi melžiamųjų karvių, toliai negali užimti didelių dirvos plotų kaupiamaisiais augalais, nes iš to gautų ne pelno, bet nuostolių.

Gyvulių, ypač pieno ūkis turi būti kiekvieno ūkininko tikslas, prie kurio mes einame. Tačiau prie to t kslo reikia eiti pamažu ir nedaryti staigių ir neapgalvotų šuolių, nes tai mūsų ūkio sąlygose yra labai pavojingas dalykas

Plaštakinių augalų reikšmė. Plaštakiniais augalais vadiname visokius dobilinius ir ankštinius augalus. Plaštakinių augalų ir apskritai pašarinių žolių sėjimas turi labai daug reikšmės, nes: 1) pašarinės žolės duoda ūkininkui daug gero pašaro ir tada ūkininkui galima išlaikyti geresnių gyvulių; 2) daugiau pasigamina ūkyje mėšlo, geriau galima įtręšti laukus ir tada geriau užauga visi kiti augalai; 3) plaštakiniai augalais žymiai pagerina pačią dirvą ir padaugina joje svarbiausią maisto dalį, būtent — azotą.

Kaupiamųjų augalų reikšmė. Kaupiamaisiais augalais vadiname bulves, pašarinius runkelius, turnepsus, morkas ir t. t. Šie augalai žymiai pagerina dirvą, todel jiems turi būti paskirta atatinkama vieta. Ypač šakniavaisiams turi būti užleista daugiau vietos ten, kur ūkininkai verčiasi pienininkyste.

Pūdymo reikšmė. Pas mus ligi šiol ūkininkai $^1/_3$ dalį visos dirbamosios dirvos palieka neapsėta, kitaip sakant, pūdymuoja. Kai del pūdymo reikšmės, tai galima pasakyti, kad jis gali būti naudingas. Tokiam pavidale, kaip pas mus ūkininkai laiko pūdymą, jis yra be abejo nenaudingas.

Pas mus ūkininkai laiko pūdymą tiktai tam, kad turėtų kur per vasarą ganyti gyvulius. Todel toks žemės pūdymavimas dirvos nepataiso, bet atvirkščiai — dar labiau pagadina. Todel šį nevykusį paprotį ūkininkai turi mesti. Jei ūkininkas turi maža pievų, tai turi pagalvoti apie ganyklų įtaisymą. Jei pats nežino, kokiu būdu tai atsiekti, tai pasiklausia artimiausio agronomo.

Pūdymas turi savo gerąsias ir blogąsias puses. Jei žemė apleista ir piktžolėta, tai tik pūdyme patogiausia išnaikinti piktžolės. Toliau, sunkias žemes taip pat naudinga pūdymuoti, kad atatinkamu įdirbimu padarius jas puresnėmis Kadangi pas mus dirvos labai užterštos piktžolėmis, tai daugelyje atsitikimų pūdymas teks palikti sėjamainoje. Prie blogųjų pūdymo pusių reikia priskaityti tai, kad didelis dirvos plotas palieka neapsėtas ir neišnaudotas, tuo tarpu mokesčius reikia mokėti ir už neapsėtą žemę. Turint tai galvoje, pūdymas reikia laikyti tiktai tiek, kur jis iš tikrųjų reikalingas. Jei dirva gerai išdirbta ir apvalyta nuo piktžolių, tai tokią pūdymuoti nėra jokio išrokavimo.

Taisant sėjamainą reikia atsiminti ir tai, *kad vieni augalai žemę gerina, o kiti gadina.* Pavyzdžiui, po javų dirva būna blogesnė, o po kaupiamųjų— geresnė. Įvedant pas save naują sėjamainą, reikia joje taip suskirstyti augalai, kad po augalų, kurie žemę pagerina, eitų patys brangiausi augalai, o po augalų, kurie dirvą gadina, eitų kaupiamieji, taigi augalai, kurie dirvą pataiso.

Atskirų augalų vieta sėjamainoje.

Kas turi būti imta domėn įvedant pas save naują sėjamainą — jau kalbėjome ankščiau. Dabar nurodysime, kokia įvairiems augalams turi būti paskirta vieta sėjamainoje, kitaip sakant, kokius ir po kokių augalų geriausia sėti. Teisingas augalų suskirstymas sėjamainoje yra labai svarbu, nes nuo to daug pareina geras visų augalų auglius.

Žieminiai rugiai. Rugiai pas mus ligi šiol skaitosi patys svarbiausi augalai, todel jiems taiko pačią geriausią vietą. Rugius pas mus sėja į pūdymą, patręštą gyvulių mėšlu. Po aukštinių javų rugiams taippat gera v eta, ypač po tų, kurie anksti dirvą paliuosuoja. Po dobilų rugiams bus gera vieta tik tada, jei atatinkamai bus prirengta dirva. Todel, norint sėti rugius į dobilienas, dobilus reikia šienauti tik vieną kartą ir dobilieną tuojau išplėšti. Šienaujant du kartu labai maža paliks laiko ir nesuspėsime kaip reikia prirengti dirvos.

Kur kas blogesnė rugiams vieta po vasprinių javų, todel po šių augalų rugių geriausia nesėti. Po kaupiamųjų rugiams natinka todel, kad šie vėlai paliuosuoja dirvą ir žemė nespėja susiguléti iki sėjai. Be to, po kaupiamųjų rugiai tenka pasėti vėlai, todel ligi žiemos jie nespėja kaip reikia sudygti ir paskui greičiau iššąla.

Kviečiai. Žieminiai kviečiai geriausia nusiduoda juodajame pūdyme. Jei atatinkamai prirengti dobilieną, tai kviečiai taip pat gali nusiduoti. Be to kviečiams gera vieta ir po ankštinių, nušienautų žaliajam gyvulių pašarui. Negalima sėti kviečių po kviečių, nes tada jie nenusiduoda gerai.

Vasariniai kviečiai gali pasitenkinti ir ne taip puria dirva, bet jie nepakenčia tokių dirvų, kur daug yra piktžolių. Šie kviečiai gerai nusiduoda po daugmečių žolių, po šakniavaisių, o taipogi žirnienose, grikienose ir t. t.

Miežiai. Miežiai nepakenčia apleistų dirvų ir gerai nusiduoda tiktai puriose ir užtenkamai trąšiose dirvose. Geriausia sėti miežius po kaupiamųjų, nes po šių augalų dirva visuomet būna puresnė ir geriau apvalyta nuo piktžolių. Miežiai gali nusiduoti gerai ir po plaštakinių žolių, bei po žieminių javų, jei dirva nesuliesėjusi. Po plaštakinių žolių miežių grūduose mažiau būna kiakmolo, o daugiau baltymų, todel tokie miežiai geriau tinka kruopoms ir pašarui. Geri bravoriniai miežiai būna po kaupiamųjų ir po žieminių javų.

Miežiai nelabai tinka visokiems įsėliams, kaip antai dobilams i kitoms pašarinėms žolėms, nes stipriau augdami jie lengvai nustelbia įsėtas žoles.

Avižos. Iš visų javų avižos yra mažiausia lepios, nors ir jos labai nepakenčia dirvų, kuriose įsivyravusios piktžolės. Sėjamainoje avižas nustumia paprastai į paskutinę vietą. Dažnai sėja avižas plėšiniuose po daugmečių žolių, kuomet nesuspėja pridengti dirvą žieminiams javams. Po žieminių javų, jei žemė užtenkamai trąši, avižos uždera gerai.

Blogiai dera avižos po avižų. Avižos po avižų sėti negera dar ir todel, kad tada labai daug prisiveisia švedinių muselių. Kartu su įvairiomis pašarinėmis žolėmis avižas dažnai sėja po šakniavaisių, kur joms yra gana tinkama vieta. Tiktai reikia vengti avižas sėti po burokų, užkrėstų *nematodėmis,* nes tada nematodės dar labiau įsigali, rasdamos sau tinkamą veisimuisi dirvą ant avižų šaknų. Be to, avižos puikiai uždera pievų plėšiniuose, net kelius metus sėjamos toj pačioj vietoj.

(t. b.)

M. G.

Arklių pažandės.

Pažandėmis dažniausia apsikrečia jauni arkliai. Liga prasideda nusilpnėjimu, bendru negalavimu: gyvulys nustoja apetito, jo temperatūra pakyla ligi 40⁰, kartais dar daugiau, snukio ir nosies gleivių plėvelės esti raudonos ir sausos; akių baltymai taip pat parausta, akys esti primerktos.

Netrukus prasideda sunki nosies sloga, kartu su tuo tinsta pažandžių kraujagyslės gilės ir gerklės gilės. Palengva didėja pūliavimai, kurie normalėmis sąlygomis pritvinksta per 6 — 10 dienų, paskui pratrūksta. Kai pažandėmis labai sunkiai serga, tuomet iš nosies išeina labai daug pūlių.

Be kraujarašių, pažandžių ir gerklės gilių sutinimo, atsiranda spuogų ir spuogelių ant galvos, kaklo ir ant kojų. Jie taip pat tvinksta, o paskui pratrūksta.

Ši liga labai nusilpnina kumeliukus.

Kovos būdai. Sergančius arklius ir kumeliukus reikia laikyti erdviuose tvartuose, kad būtų juose daug oro. Kad votys greičiau prisuktų ir pasidarytų po žandu ir po gerkle gilės, reikia įtrinti aštriu tepalu (nuguentum volabile), arba laikyti iš sėmenų kompresą. Kai kurie pataria duoti traukti į save šiltų garų. Bet reikia perspėti, kad duodant arkliui traukti į save šiltų garų kartais gali būti ir labai negera. Dažnai iš pradžių arklys jaučia palengvinimą, bet toliau tampa labai palankus nusišaldymui.

Kada votys prisisuka, tai yra minkštėja, galima jas plačiai perpiauti smailiu peiliu, kurį visuomet reikia pirma liepsna apdeginti. Nereikia trūkusias ar perpiautas votis judinti, tik retkarčiais reikia pūliai nuplauti virintu vandeniu; gera į vandenį įdėti 5⁰/₀ karbuliaus rūgšties, kad pūliai labai nedžiūtų ir negadintų odos. Sergančius žinduolius kumeliukus reikia atskirti nuo motynos, jei jie nevisai jauni, nes priešingam atsitikime motynos tešmenyje visuomet atsiranda votys, kurias paskui labai sunku gydyti. Nereikia bijotis, kad kumeliukai pirmomis dienomis silpnai maitinasi. Reikia tiktai rūpinties, kad jie gautų stipraus ir skanaus maisto: šviežios žolės, avižinių stambių miltų.

G. N.

Ūkio patarimai.

Paklausimas. Turiu žemės prie smėlio labai žemoje vietoje, kur kiekvienus metus išmirkdo bulves ir kitus augalus. Taigi prašyčiau patarimo, kas į tą žemę geriau sėti ir ar negalima būtų jos kaip nors pagerinti?

Apuokas.

Atsakymas. Jei žemė per drėgna ir visi augalai joje išmirksta, tai tokią reikia atatinkamai nusausinti. Jei sausinti nesiduoda, tai geriausia būtų užsėti pašarinėmis žolėmis ir palikti pievą. Tačiau Tamstos klausimas ne visai aiškiai parašytas, todel daugiau nieko negalima patarti.

Paklausimas. Bus gal hektaras, o gal daugiau smėlinės dirvos, kurioje joks augalas neauga. Taigi ar negalima būtų jos pataisyti, kad nors pušų sėklomis užsėti? *Papartis.*

Atsakymas. Iš Tamstos laiško sprendžiu, kad tas žemės plotas yra iš lekiančiojo smėlio. Tokį smėlį reikia pirma sulaikyti, kad vėjas nenešiotų, taigi užsodinti tam tikrais karklais arba medeliais, arba net tam tikromis žolėmis. Kuomet užsodinti augalai prigis ir neleis smėlį pustyti, galima tada užsodinti pušų sėklomis. Tamsta kreipkies tuo reikalu į miškų Valdybą; ten Tamstai nurodys, kas geriausia išsykį pasėti ir galėsite gauti ir sėklų.

Paklausimas. 1) Turiu nedidelį sodelį, visos obelys veda vaisius, o viena visai neveda. Obelis aukšta ir žalia, kaip ir visos kitos.

2) Pasėjau rugius kaip ir visi kaimynai, žemė išdirbta gerai, trešta gyvulių mėšlu ir pasievu (superfosfatu), o rugiai visai blogi.

3) Prašau pranešti, kur galima gauti šimtmetis kalendorius ir kaip brangiai jis kainuoja?

4) Kas daryti, kad cibuliai nežydėtų, nes kai žydi, tai galvų nebūna?

Kalviškietis.

Atsakymas. 1) Priežastys čia gali būti įvairios, būtent: gal obelis reikalinga trąšos, gal neskiepyta arba pergiliai pasodinta. Iš Tamstos laiško negalima jokios išvados padaryti, todel nieko tikro negalima ir pasakyti.

2) Antras Tamstos klausimas taip pat labai neaiškus, nes jei žemė gerai įdirbta ir taip į trešta, kaip Tamsta rašai, pagaliau, jei pasėta gera sėkla ir savo laiku, tai rugiai turėjo nusiduoti. Jei neatsižvelgiant į tai rugiai vis del to blogai sudygo, tai čia dar bus kas nors tokio, apie ką Tamsta nutylį.

3) Šimtmetį kalendorių galite gauti Šlapelienės knygyne (Vilnius, Dominykonų g-vė). Kiek jis kainuoja—mes nežinome. Apskritai, tai yra visai menkos vertės knygelė, kuri tik tamsius žmones klaidina. Geriau Tamsta nusipirk naudingų ūkio knygelių, tai kur kas bus didesnė nauda.

4) Daugiausia ką galite padaryti, tai nulaužyti bamblius. Tokius cibulius suvartokite sau, arba parduokite tuojau nuo lauko nuėmę.

Paklausimas. Kas reikia daryti šienui, kurį vanduo užlieja, kad jis gyvuliams nekenktų?

Šermukšnis.

Atsakymas. Šienas reikia išgriebti iš vandens ir išdžiovinti ant ažių. Tuo būdu šienas kaip kada duodasi išgelbėti. Jei šienas pagedo, tai jis geriausia suvartoti pakraikėms. Pagedusio šieno pataisyti negalima.

Paklausimas. Ant kiaulių odos atsiranda dėmės, kaip ir dedervinės, kiaulės kasosi ir menkėja. Kas tai per liga ir kaip nuo jos gydyti kiaules?

S. V.

Atsakymas. Tamsiuose, nešvariuose ir drėgnuose tvartuose kiaulės, o ypatingai jaunus paršus užpuola dedervinės, ypač kai kiaulės blogai šeriamos. Ant odos atsiranda drėgnos dėmės, kurios prisidengia paskui šašais dažniausia geltonos spalvos, vėliau tie šašai daros tamsūs ir net juodi. Sergančios kiaulės darosi nelinksmos; nenori ėsti ir lieseja. Kartais atsitinka, kad kiaulės net nudvesia.

Gydyti kiaules nuo šios ligos galima tokiu būdu. Pirmiausia sergančios kiaulės plaujama šiltu vandeniu ir muilu, paskui gerai nušluostoma švariomis rankomis skaromis, kad visiškai būtų sausos ir po to ištepame dedervines gryna alyva. Ant rytojaus vėl plaujame šiltu vandeniu ir muilu, tada šašai atšoka ir oda daros visiškai švari, išdžioviname ją sausomis skaromis ir sergančias vietas pabarstome smulkia siera.

Panašų gydymą reikia pakartoti kas savaitė, tada už 2 savaičių kiaulės visiškai pasveiksta.

Kiaulių tvartus reikia išbaltyti kalkėmis ir švariau užlaikyti, tai yra krėsti.

Paklausimas. Ar brangiai kainuoja Vilniuje pati mažiausia centrifūga (separatorius)? *Dagilis.*

Atsakymas. Mažiausias separatorius kainuoja 155 zlotus.

Paklausimas. Jau beveik metai, kai užsirašiau paskolą Ūkio Banke Vilniuje. Važinėjau kelius kartus, bet vis atideda ir atideda. Sako, kad tą ir tą mėnesį bus, o čia vis nėra ir nėra. Taigi, norėčiau paklausti, gal ji visai neateis.

Piršlys.

Atsakymas. Jei paskola taip ilgai užsitęsė, tai matyti, kad ne viskas Tamstos kaip reikia išpildyta, nes paprastai paskolos gavimas nusitęsia kokia 6 mėnesius. Kad Tamstai nereiktų bergždžiai važinėti į vilnių, suteik visas reikalingas žinias Liet. Ūkio Draugijai ir ši sužinos visą ūkio Banke.

Paklausimas. Kas per priežastis, kad pavasarį kai išeina vištos prie upės, tai pradeda sirgti ir stimpa. Prašau paaiškinti, kodel jos gaišta?

Šeimininkė.

Atsakymas. Kadangi nepadavėte ligos pažymių, tai negalime žinoti, nuo ko vištos gaišta. Gal tai bus vištų maras arba kolera.

Paklausimas. 1) Noriu pavasarį duoti 100 kg. azotniako, 200 kg. kalio druskos ir 150 kg. tomamilčių į $1^{1}/_{2}$ ha žemės plotą. Žemė lengva, prie smėlio. gi apatinis sluoksnis (podirvis) grynas smėlis. Viršutinis sluoksnis puvinio turi vidutiniškai.

Žemė prirengta buvo taip. Rugius nukirtus tuojau buvo išarta dvivagiu negiliai, paskui išakėta ir vėlai rudenį išvežtas mėšlas gana geras, įkrėsta gana storai ir aparta visu gilumu. Žemė bijo sausumo. Ar bus tikslus toks patręšimas bulvėms?

2) Avižoms po bulvių manau duoti azotniako, tomamilčių ir kalio druskos po 100 kg. Žemė tokia pat kaip bulvėms.

3) Ar kenksminga yra duoti vienų žmonių trąšų obelims, kokia $1^{1}/_{2}$ arš. nuo medžio tolumo? Kam apskritai geriau sode tinka mineralinės trąšos? Žemė vidutiniško drėgnumo, prie molio su smiltimis. Medžių ir žemės užlaikymas vidutinis.

M. Cibavičius.

Atsakymas. 1) Tamstos viskas gerai atlikta, tiktai bloga, kad mėšlą giliai aparėte, nes giliai apartas jis gali nesupūti ligi pavasario. Kadangi žemė ne bloga ir įkrėsta gerai gyvulių mėšlu, tai galima duoti bulvėms tokių trąšų į $1^{1}/_{2}$ ha:

azotniako	50—100 kg.,
superfosfato	200 kg.,
$30^{0}/_{0}$ kalio druskos	150—200 kg.

Vietoj tomamilčių pavasarį geriau berti superfosfato, nes šis geriau veikia. Galima būtų ir tomamilčių vietoj superfosfato anksti pavasarį išbarstyti, bet vis del to veikimas bus netoks. Jei bulvėms berti tomamilčių, tai jie geriau išbarstyti iš rudens.

Ar pas Tamstą apsimokėtų didesnė trąšų norma, sunku pasakyti, nes iš Tamstos laiško vis delto sunku spręsti apie dirvos stovį.

2) Maža augalų taip apmoka trąšas, kaip avižos, todel Tamstos norma ne visai bus atatinkama, nes per maža skiriate fosforo rūgšties trąšų ir gal perdaug kalio trąšų. Nors apskritai iš kalno nieko tikro negalima pasakyti, nes kokios trąšos geriau apsimoka, gali parodyti tiktai bandymų laukeliai. Tačiau patarčiau Tamstai duoti į 1 ha tiek trąšų:

superfosfato	2—3 maišus,
amoniako	1 maišą.

Jei vietoj superfosfato norėtumėt duoti tomamilčių, tai jų reikėtų duoti kiek daugiau, būtent kokia 3—5 maišus.

Kai del kalio trąšų, tai avižas dažniausia jų būna nereikalingos, nes moka paimti iš esamų dirvoje sunkiai tirpstamų junginių. Bet iš kitos vėl pusės, smėlio dirvos neturtingos kalio trąša, todel gal reikėtų kiek pridėti ir kalio druskos, būtent: nuo 50 ligi 100 klg ($30^{0}/_{0}$). Tačiau jei norite tikrai sužinoti, kokios trąšos Tamstos dirvoje geriau apsimoka, tai turite įtaisyti bandymų laukelius. Be to sunku duoti tikras patarimas.

3) Žmonių mėšlas geriau suvartoti bulvėms arba avižoms. Sodams tręšti ši trąša neverta vartoti, nes gadins orą. Vaisinius medžius galite tręšti mėšlu ir dirbtinėmis trąšomis, už kurias jie bus labiau dėkingi. Gyvulių mėšlu galima tręšti vaisinius medžius kartą į 3 metus, o dirbtinėmis trąšomis kas metai. Dirbtinių trąšų vaisiniams medžiams tiek galima duoti:

vyšnioms ir slyvoms:

tomamilčių	1 sv.
$30^{0}/_{0}$ kalio druskos	1 sv.
salietros	$^{1}/_{2}$ sv.
vopnos	2 sv.

obelims ir grūšioms:

tomamilčių	1 sv.
$30^{0}/_{0}$ kalio druskos	1 sv.
salietros	$^{1}/_{2}$ sv.
kalkių (vopnos)	$_{4}/^{1}$ sv.

Obelims ir grūšioms kas 3 metai galima duoti gyvulių mėšlo, o vyšnioms ir slyvoms gyvulių mėšlo nereikia. Jei medis didesnis, tai trąšų duodama daugiau, o jei mažesnis—mažiau.

Tomamilčius, kalio druską ir vopną pirma reikia gerai sutrinti, sumaišyti su sausa žemė ir išbarstyti aplink medžius, tiktai toliau nuo stiebo. Išbarstytas aplink medžius, tiktai toliau nuo stiebo. Išbarstytas trąšas reikia apkasti kokia 4—6 verškų gilumu. Gi salietrą barstoma dalimis: pirmąją dalį pavasarį, prieš lapų sprogimą, o antrą dalį birželio mėnesį.

Paklausimas. Norėčiau sužinoti, iš kur galima javų išsirašyti ir kokia jų kaina? Man reikia rugių, miežių, žirnių ir bulvių?

N. Kudaba.

Atsakymas. Kadangi javų kainos dabar keičiasi kas diena, tai pareis nuo to, kada pirksite. Galite gauti šiose įstaigose: Z. Nagrodzki, Zawalna Nr. 11a (Wilno) ir Wileński Spółdz. Syndykat Rolniczy Wilno, Zawalna Nr. 9.

Paklausimas. Prašau patarti, kas daryti, kad kopūstai gerai užaugtų? Žemė viršuj lengvas juodžemis, o apačioj molis. Mėšlą apariau iš rudens. Kopūstai kartais ažauga neblogai, bet vis kirmėlės nuėda. *M. Raginis.*

Atsakymas. Kas daryti, kad kopūstai gerai užaugtų, savo laiku buvo rašyta „Dirvoje". Kai ateis laikas, gal dar pakartosime.

Kopūstus nuėda ypatingų baltų peteliškių, vadinamųjų baltųjų kopūstinukių (Pieris brassicae) kirmėlės. Kaip su tomis kirmėlėmis kovoti, bus parašytas atskiras straipsnis: „Daržų kenkėjai ir kova su jais".

Paklausimas. Turiu sodną, kurio ir su kačerga negaliu apginti nuo kiškių, vis apgraužia. Įpykęs nutariau aptverti sodą geležinės vielos tinklu, bet nežinau kur gauti ir ar brangiai kainuos?

M. Raginis.

Atsakymas. Galima gauti Vilniuje, bet brangiai kainuos. Reikėjo aprišti medžius nendrėmis arba šiaudais, tai kiškiabūtų medžių neapgraužę.

Paklausimas. Ar bus galima gauti sėklai peliuškos ir kiek kainuos pūdas? Taipogi lubino ir seradelės? Pas mus nėra kur gauti.

M. Raginis.

Atsakymas. Už pinigus beabėjo bus galima gauti, jei ne Švenčionyse (Rolnike), tai Vilniuje. Dabar jau laikas surašyti, kiek kas reikalaus sėklos ir praneškite Liet. Ūkio Draugijai.

Paklausimas. Prašau patarti, kas yra geresnis: drapakas ar sprenžininės akėčios ir kokia jų kaina?

Juoz. Valickas.

Atsakymas. Abu yra geri, nes sprenžininės akėčios taip pat yra drapakas. Ventzkio sprenžininės akėčios kainuoja nuo 65 ligi 192 zlotų.

Paklausimas. 1) Ar galėtume gauti šuliniui cemento vamzdžių išmokėjimui, kokiam laikui ir kur kreiptis tuo reikalu?

2) Švenčionių Seimelyje yra tokių vamzdžių, bet ir ten gal reikės visa suma sumokėti? *Zuj. Meška.*

Atsakymas. Jei Švenčionių Seimelis neduos išmokėjimui, tai niekas daugiau neduos. Kokiomis sąlygomis Švenčionyse galima gauti tų vamzdžių, mes tuo tarpu nežinome. Kreipkitės į apskrities agronomą Švenčionyse.

Paklausimas. Šiemet mūsų sodžių skirstys į viensėdžius. Taigi girdėti, kad miškus valdžia pasisavina. Jei tai teisybė, tai ar galime rekalauti iš matininko, kad bent malkoms miškų paliktų.

M. R.

Atsakymas. Be sodžiaus sutikimo valdžia nė vieno ha nepasisavins Tamstų miško, taigi nėra ko tuo ir rūpintis.

Paklausimas. 1) Norėčiau sužinoti, kur galima gauti kalio druskos ir kainito? Pas mus jų niekas nevartoja ir nepažįsta. Ar galima būtų užsisakyti vienam? Norėčiau pirkti 200 kgr. kalio druskos ir 400 kgr. kainito. 2) Ar verta pirkti pereitų metų azotniakas lenkų ūkio ratelyje ir ar jis nepagedęs?

Romualdas Vaiciekėnas

Atsakymas. 1) Kalio druskos (sól potasowa) galite gauti Vilniaus Ūkio Sindikate ir pas Z. Nagrodzkį, o taipo Švenčionių Rolnike. Galima užsisakyti ir vienam, bet tada brangiai atsieis persiuntimas, ir tų trąšų vartojimas gali neapsimokėti. Geriausia užsisakyti trąšų kartu su kitais ūkininkais per ūkio ralius arba Stefčiko kasas.

Tas trąšas jūsų apskrity vartoja, bet nedaug, nes ne vienam jos reikalingos ir ne visuomet apsimoka. Švenčionių apskrities dirvos įmatyt turi šios trąšos, ypač molinės, nes daryti bandymai parodė, kad kalio trąšų vartojimas ne visur apsimoka. Kalio trąšos labiau reikalingos smėlio dirvos. Apskritai, šias trąšas reikia vartoti atsargiai, o juo labiau vienas. nes tada gali nebūti jokios žymės ir Tamsta sakysi, kad visos trąšos blogos. Jei Tamsta būtum parašęs, kokiems augalams jų manai duoti ir kokia žemė, tai būtume davę patarimą.

2) Jei azotniakas užlaikytas sausai ir nesušokęs į kietus gabalas, tai galima pirkti. Azoto jame bus bent kiek mažiau, bnt keliais nuošimčiais,—tai gali parodyti tiktai analizas. Žinoma, pernykštis azotniakas turi būti pigesnis. Jei sušokęs į kietus akmenis, tai tokio pirkti neverta.

Kai del Tamstos trečiojo paklausimo, butent del paskolos nukentėjusiems nuo karo, tai tuo tarpu nieko negalime atsakyti. Sužinosime ir atsakysime kitame mūsų laikraščio numeryje.

Paklausimas. Manau vasarojui berti tomamilčių ir kainito, todel prašau patarti, kaip juos barstyti, tai yra ar skyrium kiekvieną trąšą, ar sumaišius kartu? Žemė smėlinė, o apačioje taip pat baltas smėlis. *Jon. Atraška.*

Atsakymas. Tomamilčius ir kainitą galite sumaišyti ir tuojau išbarstyti po dirvą ir gerai įakėti.

Paklausimas. Pas mus žmonės kalba, kad kai kuriais metais daug krinta žvaigzdžių, tai esą, tie metai būsią audringi ir lietingi. Ar tai tiesa?

Ūkininko Sūnus.

Atsakymas. Žvaigždžių kritimas nieko apie orą nepranašauja. Kas metai jų nukrinta ant žemes keli šimtai, bet vis taip atsitinka, kad ne mūsų krašte.

Paklausimas. Pas mus kaip tik sodai pradeda žydėti, tai lapus ir žiedus tuojau kirmėlės nuėda ir todel jau keli metai visai liekam be vaisių. Prašau patarti, kas tokiuose atsitikimuose daryti?

J. B,

Atsakymas. Tamstos taip neaiškiai surašytas klausimas, kad negalima suprasti, ar vaismedžiams kenkia kirmėlės, ar grybų ligos, ar vieni ir kiti kartu, todel ir patarimo negalime duoti. Apie sodų kenkėjus jau buvo rašyta „V. R." Pasiskaitykite. Jei pas Tamstą pasirodys kas kita, tai smulkiau aprašykite. Tada duosime patarimą.

Paklausimas. Ko verti yra karalienės Mikaldos pranašavimai ir ar galima jiems tikėt?! *Ū. S.*

Atsakymas. Sudilusio dvilekio neverti. Tamsta taip nesenai buvai mokinys, o užsiminėji prietarais („zabobonais").

Teisių patarimai.

Paklausimas. Kas daryti, jei užsimetė nuosavybės pirkimo aktas?

S. V--as.

Atsakymas. Tai pareina nuo to, kokiose aplinkybėse aktas užsimetė. Jei aktas dingo per Tamstos neatsargumą, tai galima paimti iš notaro to akto nuorašus. Jei dingo karo metu, tai teismas gali išklausyti liūdininkų. *P. A.*

Sveikatos dalykai.

Paklausimas. Jau bus metai kaip man pradėjo skaudėti krūtinę ir galvą. Valgyti visai mažai valgau, o per 7 mėnesius taip skaudėjo krūtinę ir galvą ir diegliai kankino, kad išgulėjau 2 savaites. Kas tai per liga ir kokie vaistai geriau tiktų? *Alpstantis.*

Atsakymas. Kadangi sveikata didžiausias yra žmogaus turtas, tai nepatartume Tamstai gydyties naminiais būdais, bet tuojau kreipties į gerą gydytoją. Kiekviena liga iš pradžių lengva gydyti, o kur kas įsisenėjusią. Taigi, neduok Tamsta ligai įsisenėti.

Kad nesusitrukdytų atsakymai, prašome įvairius paklausimus rašyti atskiriuose popierio lapeliuose, skyrium nuo korespondencijų.

Redakcija.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. III.12 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalykų.

Javai.

Rugiai	už 100 kg.	. . .	38—40	auks.
Kviečiai	„ „ „	. . .	47—48	„
Miežiai	„ „ „	. . .	36—40	„
Avižos	„ „ „	. . .	35—38	„
Grikiai	„ „ „	. . .	37—44	„
Žirniai	„ „ „	. . .	50—80	„
Bulvės	„ „ „	. . .	12—00	sk.

Produktai.

Kiauliena	už 1 kg.	2.20—3.00	sk.
Veršiena	„ „	2.00—2.50	„
Lašinių papr.	„ „	3.50—4.20	„
Riebalai (Šmalcas)		3.20—4.80	„
Sviestas nesūd.	„ „	6.50—8.00	„
„ sūdytas	„ „	5.50—6.50	„
Cukrus kąsn.	„ „	1.85—1.90	„
Cukrus sm.	„ „	1.58—1.60	„
Baltoji druska	„ „	32— .34	„
Javų kava	„ „	2.00—2.50	„
Grietinės 1 litr.		2.20—2.80	„
Kiaušinių dešimts		2.50—3.00	„
Žibalo 1 litr.		— 60	„
Muilo skalb.	už 1 kg	1.50—2.40	„
Žvakės	„ „	1.80—3.20	„

KORESPONDENCIJOS.

Vilniaus-Trakų apskr.

Gėliūnai, Gervėčių valsč. Mūsų sodžius vasario 16 dieną minėjo iškilmingai. Visas sodžius buvo išpuoštas tautiškomis vėliavomis, iš 15 vasario į 16 nuo dvyliktos valandos naktį, visa gatvė plevėsavo tautiškomis vėliavomis, ir buvo net iki dvyliktai valandai nakties iš 16 į 17 d. Daug kas iš svetimų sodžių stebėjosi nežinodami kas pasidarė, kodel taip Gėliūnų sodžius papuoštas. Taigi valio gėliūniškiams, kad brangina tą dieną. Tą pačią dieną, vakarą visas sodžius suėjęs klausė per „Radio" iš Lietuvos visokių paskaitų, muzikos ir dainų. Mūsų mokytojas, apie 8 val. supažindino žmones su Vasario 16 dienos reikšme ir su D-ro Jono Basanavičiaus gyvenimu ir jo darbais. Po to išsiskirtėm visi džiaugsmo kupini.

L. Sniegas.

Senkonys, Kaniavos vals. Mūsų sodžius, nors yra grynai lietuviškas, bet iki šiolei neturėjome nei savo mokyklos, nei jokios draugijos, žodžiu, giliai miegojome. Bet ačiū p. A. B., kuris apsilankęs sodžiuje, paaiškino žmonėms apie švietimosi reikalingumą, nutarėme įsisteigti Šv. Kazimiero draugijos skyrių, ir su p. Tomo Bartkevičiaus pagalba vasario m. 10 d. išrinkome naują valdybą su pirmininku p. Ignu Nedzveckų. V-cepirm. išrinktas P. Šablinskas, ižd. J. Skamaraka ir sekr. K. Skamarakaitė. Tuo tarpu gauname tik du „Vilniaus „Rytojaus" egzempl., bet ateityje daugiau išsirašysime.

Ten buvusi.

Melekonys, Kaniavos vals. Šis nedidelis sodžius baigia jau lenkėti, nors seni žmonės dar visi kalba lietuviškai. Tik viena Felikso Aleknavičiaus šeimyna yra susipratusi ir ačiū jos įtakai daug kas sugudėjusių pradeda susiprasti.

T. M.

Dargužiai, Valkinykų vals. Nors mūsų sodžius yra grynai lietuviškas, bet vistik netrūksta jame išgamų, kurie už stikliuką padeda trukdyti mūsų jauniems vaikučiams mokytis gimta kalba poterių ir prieiti prie pirmos Komunijos. Štai atsitikimas: vasario 27 d. Mokytoją L. mokino mūsų vaikučius poterių. Vietinis saltyšius Jonas Keršis valdiškos mokyklos mokytojo Mykolo Juchnevičiaus šalininkas, sužinojęs, kur mūsų vaikučiai mokinasi lietuviškai poterių, slaptai atvedė valdišką mokytoją. Šis klausinėdamas vaikų pavardžių ir gąsdindamas juos ir mokytoją, sutrukdė vaikeliams mokslą.

Tėvas.

Švenčionių apskr.

Ožionys, Daugeliškio valsč. Vietinio šv. Kazimierio draugijos skyriaus rūpesniu užgavėnių sekmadienį buvo suruoštas viešas vakaras, kuriame pastatyta „Kurčias Žentas" ir „Nutrūko". Vaidinimas pasisekė gerai, tik liūdnai atrodo kaikurių jaunuolių nachališkumas įeiti vakaran dovanai, nors įėjimas tekainavo vos 20 skatikų.

Žiemos Spirgulys.

Lazdiniai, Adūtiškio valsč. Ilgus metus turėjome savąją lietuvišką mokyklą, bet vasario mėn. 1 d. mokytojas dėl blogos sveikatos liko paleistas dviem mėnesiams atostogų ir tuo būdu vaikai neturi kur mokytis. Tėvai užgirdę, kad vaikai gali būt priversti vaikščioti valdiškon, padavė Švenčionių „Rytui" prašymą, bet atsakymo dar negavome. Jaunimas taip pat kruta ir dažnai ruošia vakarėlius. Laikraščių gauname 6 „Vilniaus Rytojaus" ir 7 „Jaun. Draugo".

J. Jurgis.

Švenčionėliai. Per paskutinį vakarėlį, kaip žinome, mus apvogė. Dabar pasklido visokių apie tai gandų ir šv. Kazimiero nariai net bijo ateiti į metinį susirinkimą, nes girdi bus renkami iš jų pinigai nuostoliams padengti. Tai neteisybė ir tokias paskalas leidžia mūsų priešai. Greitu laiku mes rengiame naują vakarėlį; bus sulošta „Genovaitė".

Artistėlis.

Paringys, Daugeliškio valsč. Labai nustebome perskaitę š. m. „V. Rytojaus" Nr. 7 (14) korespondenciją apie mūsų sodžių. Korespondentas p. Svečias, mažai žinodamas apie mus, prasilenkė su tiesa, ir todel blogai nušvietė dalykų padėtį.

Jau nuo keleto metų įsteigta Paringy vieton „Ryto" mokyklos, valdiška. Prieš pat Kalėdas, čia pasikeitė mokytojai. Viena jų dabar yra sulenkėjusi buv. „Ryto" mokytoja, kuri bene daugiausia darbuojasi lenkinimo labui. Mat jinai kažkodel pernai buvo suredukuota, todel vėl patekus nori pasirodyti gera veikėja. Iš mokyklos šiemet lietuvių kalba stumte stumiama, nes jei kiek jos ir dėstoma, tai stengiamasi padaryti ją nemaloniu ir nereikalingu mokiniams dalyku. Pavyzdžiui balsuojama, ko mokiniai laike lietuvių pamokos norėtų: *ar lietuvių ar lenkų*. (Gryna politika (Red.).

Šiemet suorganizavo minėtoji veikėja ir paaugusiam jaunimui lenkinti vakarinius kursus, į kuriuos radosi keletas padaužų užsirašyti, bet retai lanko. Pastaroji mokytoja, kaip nė vienas lenkų mokytojų ligi šiol, sugeba veikti ir už mokyklos sienų. Taip, kad parodžius tariamą mokyklos lietuviškumą, š. m. sausio m. suruošė mokyklos bute viešą vakarą Vaidino be lenkiškųjų dalykų ir lietuvių dramą „Šv. Agnietė". Artistais buvo vietos mokyklos mokiniai ir kas labai apgailėtina, kad kai kas ir iš mūsų jaunimo. Šituo tai vakaru ir džiaugiasi p. svečias savo korespondencijoj.

Mes gi gerai žinome, kad vakaro tikslas buvo parodyti ne mokyklos lietuviškumas, kurio visai nėra, bet pastangos suartinti žmonės su mokykla... Galų gale grynai lenkiškas ir būti negalėjo, nes kas gi būtų į jį ėjęs? Iš jaunimo, kas prisidėjo prie vakaro rengimo, aiškiai pamatė, kur tas vėda, nes per vakarienę lietuviai artistai buvo prašomi nekalbėti lietuviškai. Stengėmės pereitais metais lietuviškos mokyklos, bet pavėlavę negavome.

Prie progos pridursiu, kad š. m. sausio 27 d. įvyko vietinio Šv. Kazimiero draugijos skyriaus visuotinas susirinkimas. Valdybon išrinkta: M. Malinauskaitė — pirmininkas, J. Gaidelis —sekretorius ir J. Gaidelis—knygininkas. Revizijos Komisijon Z. Paukštė, Jul. Laurinčiukas ir P. Stanevičius. Lig šiol skyrius jokio gyvumo nerodė, bet manoma, kad šiemet bus kitaip.

I. Z.

Mikalavas, Daugeliškio vals. Nemažas tai sodžius, turi apie 40 ūkininkų, kurie jau išsiskirstė vienasėdžiais. Gyventojai maišyti: lietuviai ir rusai. Jau kel nu metai mūsų sodžiuj gyvuoja lietuviška „Ryto" mokykla. Bet mokslas kaip pernai taip ir šįmet prasidėjo vos sausio mėnesio vidury (kodel? **Red.**). Jaunimo nemaža, bet ir tas skęsta tamsybėje ir ypač berniukai, kurie užuot paimti knygą ar laikraštį, kortuoja o neretai ir pasigeria. O kas labiausia peiktina, tai, kad lietuvis sutikęs lietuvį sveikinasi lenkiškai, nors apart „dzień dobry" ir „wieczór dobry" nieko daugiau nemoka. Aišku, kad mikalaviškiai nesupranta gimtosios kalbos reikšmės ir stinga jiems tautinio susipratimo.

Bet gi ir tarp pelų pasitaiko grūdų. Yra keletas suaugusių ir porą berniukų, kurie pradeda suprasti knygų ir laikraščių naudingumą. Kadangi Mikalave nėra „Šv. Kazimiero" draugijos skyriaus, tai kelios merginos prisirašė į kito sodžiaus skyrių. Šiemet į Mikalavo sodžių jau ateina 6 egzemp. „Viln. Rytojaus" ir 5 egz. „Jaunimo Draugo". Palyginti su pernai metais tai yra didelė pažanga, nes pernai nei vienas nebuvo užsiprenumeravęs laikraščio. Duok Dieve, kad ir kiti pasektų jų pavyzdį, o tuomet gal ir mūsų kampelis išbristų iš to tamsumo ir mūsų kasdieniniai vargai atrodytų daug lengvesni.

Nenustoję̨s Vilties.

Pažemiškiai, Dūksto valsč. Pažemiškiečiai šv. Kazimiero D-jos skyriaus pavyzdžiu įsisteigė savo sodžiuje šv. Kazimiero D-jos skyrių. Steigiamasis susirinkimas įvyko sausio 20 d., kurį vedė p. M. Tijūnėlis. Jis paskaitė apie draugijų reikalingumą ir jų naudą mūsų gyvenime. Po paskaitos įvyko valdybos rinkimai. Išrinkta: Gasparavičius Mykolas—pirmininkas, Skvarčius Antanas vice-pirm., Bulava Ant. (Jono) iždininkas, Lukianskas Antanas — sekretorius. Revizijos komisijon: Braziulis Jurgis, Verdingauskas Juozas, Vaikėnas Petras ir Vaikėnas Adomas. Žmonių prisirinko virš 50 ir bemaž visi užsirašė d-jos nariais. Pažemiškiečiai labai įdomaujasi draugija, ir turi gerų norų. Žada savo skyrių aukštai pakelti, žada rengti vakarėlius, bemaž kiekvienas narys išsirašysiąs laikraščius. Kas įdomu, kad čia daug au į narius rašosi senesnieji ir bendrai jie yra veiklesni. Jaunimo čia yra daug, bet jis yra lig apsnūdęs. Maži vaikeiai prašyti prašosi tėvelių, kad juos į šv. Kaz. Draugiją įrašytų, o merginos ir vaikinai nelabai rašosi. Tikimės, kad Pažemiškiečiai visgi įsirašys nariais ir darbuosis savoje lietuviškoj draugijoj.

Ačiū p-lei mokytojai J. K. įsteigta knyginėlis, knygų skaičius siekia virš 40 egz. Skyriui išrašyta 4 egz. Vilniaus laikraščių. Bendrai, dabar sodžiun eis apie 7 egz. laikraščių. Dar maža, bet toliau, tikimės, kad viskas pagerės.

Meškinių lapė.

Gardino apskr.

Margionys, Marcinkonių vals. „Vilniaus Rytojaus" 5 (13) num. tilpo žinutė, kurioje tarp kitko buvo paliestas Šv. Kazimiero D-jos vietinio skyriaus apsileidimas. Tiesa, mus pareikus pradėjome kiek uoliau darbuotis. 11.10 d., buvo sušauktas skyriaus susirinkimas, kuriame išrinkta nauja Valdyba, kurios sudėtin įėjo keletas veiklesniųjų asmenų. Sumažinus nario mokesnį iki 1 auks. davė progos dvigubai padaugint narių skaičių. Knygynėlis kad ir trumpu laiku žymiai padidėjo. Iš Centro V-bos gauta buvo 63 egz. knygų, o dabar jau turime knygynėlį su 100 egz. knygų, ir dar numatome padidėsiant, nes narių aukos ypač knygomis gausiai plaukia, labiausiai tuo atsižymėjo nariai Gaidys Juozas, kuris aukavo 19 egz. knygų ir Pugačiauskas Juozas 14 egz.

Kovo mėn. 1 d. ir mūsų sodž. atsilankė iš Centro Valdybos prelegentas p. V. Subačius su paskaita. Publikos buvo gana daug. Kadangi panašus svečias mūsų sodž. yra pirmas iš eilės, tai mūsų seneliai ir jaunieji, atidžiai išklausę, buvo labai tuo patenkinti. Po paskaitos mūsų gyventojai labiau suprato ir pradėjo įvertinti Šv. Kazimiero Draugijos tikslą ir naudą, tuo būdu narių skaičius kasdien didėja, net tie, kurie buvo jau išstoję, vėl pareiškė noro būti skyriaus nariais. Dargi net mūsų gretimąjame sodžiuje Kapiniškiuose pasirodė šviesos kibirkštėlė, kur buvo apie Šv. Kazimiero D-ja nė nenutuokę, dabar jau yra pareiškusių norą priklausyti prie mūsų skyriaus. Turime „Ryto" mokyklą, kur mokytojauja mokytoja p. N., kuri prie mūsų neprisideda, o laikosi nuošaliai. Matant tai nenoroms man verčiasi klausimas: Ar ilgai taip gali būti? Nejaugi p. mokytojai nerūpi žmonių švietimas. Labai gaila!

J. M. P.

Lydos apskr.

Bieliūnai, Benekainių vals. Sodžius yra nemažas, susidedąs iš 35 ūkininkų. Žmonės daugiausia gudiškai kalba, bet dėka p. Nalivaikos darbštumui, galima pasakyti, kad jau daliniai pradeda susiprasti ir diena dienon auga lietuviškai kalbančių skaičius. Moka daug gražų lietuviškų dainelių ir žaidimų. „Vilniaus Rytojus" irgi įeina madon, rasdamas kaskart daugiau sau mėgėjų. Pabuvus ilgesnį laiką tokiam darbuotojui, yra viltis, kad biliūniečiai galės ir daugiau kuo pasirodyti.

Mokytojas, norėdamas pradėti stipresnius pagrindus savo kultūringam darbui, įsigijo trilempinį „Radio" su garsintoju, kuo naudojasi netik vietinis sodžius, bet atsilanko ir iš aplinkinių sodžių gyventojų.

Taip pat yra čia vakariniai kursai, tik labai apgailėtinas dalykas, kad jų visi dar nelanko, Rodosi, kad biliūniečiai tą sau skaudžią ydą pasistengs kuogreičiausiai pašalinti, nes nėra niekuo menkesni už kitų sodžių gyventojus.

Faraonas.

Dubiniai, Rodunės valsč. Mūsų sodžius turi apie 55 namus, su 250 gyv. Visi lietuviai įsirašė Šv. Kazimiero draugijos skyrius ypač šiais 1929 m. Tik gaila, kad dar mažai užsiprenumeravo ir lietuviškų laikraščių. Sausio mėn. 6 d. mūsų mokytojas p. K. surengė eglutę, kurios sutėjo visas sodžius pažiūrėti, o ypač maži vaikeliai skubinosi, nes tai dar pirmą kartą. Kai nebuvo mokyklos, tai ir gyventojai buvo nesusipratę, bet atsiradus mokyklai pagerėjo. Pats mokotojas išmokino daug lietuviškų dainelių, šokių, be kurių dabar jaunimas neapseina.

M. Jaunikaitis.

Trumpos žinios.

— Balandžio 26—28 d. įvyks vokiečių demokratų kongresas; bus svarstomi svarbūs vidaus gyvenimo reikalai.

— Meksikoje sukilimas malšinamas. Valdžiai ištikima kariuomenė atėmė iš sukilėlių Ver-Kruco miestą. Smarkiausi mūšiai eina šiaurės Meksikoje prie pat rubežiaus su Jungtinėmis Amerikos valstybėmis. Ši pastaroji yra uždraudusi gabenti ginklus į Meksiką.

— Viename Bulgarijos fabrike įvyko sprogimas; bulgarus įtarė, kad jie gaminasi karo medžiagą, kas jiems užginta daryti; Mažoji Antantė siunčia komisiją ištirti šį dalyką.

— Amerikoje yra paprotys, kad pradėjus prezidentauti naujam prezidentui beveik visi valdininkai pasikeičia. Dabar pasikeitė ir karo laivyno vyriausias vadas.

— Holšteine (Vokietija) susipešė socijalistai su komunistais; trys žmonės užmušti.

— Tautų Sąjunga yra sumaniusi pasistatyti Ženevoje nuosavius rūmus. Jie kainuos apie 50 milijonų dolerių.

— Vokietijoje dėl ilgos žiemos yra susirūpinę, kad laiku nebus apsėti laukai. Žemdirbių tarpe svarstomas sumanymas, atėjus pavasariui, dirbti laukuose ne tik dieną, bet ir naktimis; laukai norima nušviesti elektra. Prie gerai išsivysčiusios Vokietijoje technikos ir toks sumanymus galės būti įvykintas, juo labiau, kad gyvuliai pavaduojami visur mašinomis.

— Naujas Amerikos prezidentas Huveris šaukia kongresą balandžio 15 d. Jis kviečia kongresą susirūpinti ūkio šalies reikalais ir prohibicija. Žadama net uždrausti svetimų valstybių atstovams gabentis savo reikalams svaiginamųjų gėralų; sakoma, kad gali kilti nesusipratimų.

Suvalkų apskr.

Klevai. Krasnapolio vals. Vasario mėn. 22 dieną mirė a. a. Marijona Miciukonytė, išgyvenusi 19 m. Ji, kaipo tikra lietuvaitė, buvo uoli ir pavyzdinga Šv. Kazimiero draugijos narys.

Tebūna jaunai darbininkei lengva Lietuvos žemelė!

Atsiminęs.

Seinų apskr.

Punskas. Š. m. sausio mėn. 17 d. Punsko apylinkėje įvyko nauji lietuvių areštai, būtent Vaitakiemio sodžiuj tapo suimtas Vaznelis Juozas, gi Punsko sodž. Kalskauskas Jurgis. Abu buvo nuvaryti į Suvalkus ir tik po trijų dienų paleisti. Iš tardžius paaiškėjo, kad norima vėl sudaryti politinę bylą „na wielką skalę". Vietos žmonės įsitikinę, kad tai bus viena iš senai čia praktikuojamų provokacijų. Ar bus keliama byla, — tuo tarpu nežinia.

Viena aišku, kad šitie nuolatiniai areštai daro nepakenčiamu ir taip jau nepavydėtiną gyvenimą ir nėra jokios vilties, kad pakitėtų. Sunku, labai sunku!

az.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Lietuvos universiteto 7 metų sukaktuvės.

Šių metų vasario mėn. 16 d. suėjo lygiai 7 metai, kai laikinoje Lietuvos sostinėje Kaune buvo atidarytas universitetas. Per tuos 7 metus baigė Lietuvos universitetą 512 asmenų: Teologijos-filozofijos fak. — 154, Evangelikų — reformatų fak. — 1, Teisių fakult. — 194, Matematikos—gamtos fak. — 27, Medicinos fak. — 105, Technikos fak. — 19. Lietuvos universitetas turi šio metu daugiau 4000 studentų. Profesorių su docentais, lektoriais ir seminarų vedėjais yra 233. Jau iš tų skaičių matosi, kad atgimusios Lietuvos universitetas sparčiai žengia pirmyn, ruošdamas visai tautai inteligentiją.

Žurnalo „Židinys" 50-tasis numeris.

Vasario mėn. išėjo Kaune plačiai žinomojo, visoje Nepriklausomoje Lietuvoje ir net už jos sienų, žurnalo „Židinys" 50-tasis numeris. Šį literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo žurnalą pradėjo leisti prieš 5 metus vienas žymiųjų mūsų poetų Putinas-Mykolaitis. „Židinyje" bendradarbiauja žymiausi Lietuvos rašytojai ir poetai, kurių skaičius nuolat didėja ir tuo būdu patsai žurnalas darosi kas kartas tobulesnis ir įdomesnis.

„Židinys", kaip savo išorine išvaizda taip ir turtingu turiniu daro labai rimto ir gero žurnalo įspūdžio ir jame iš tiesų atsispindi visas Lietuvos literatūrinis, kultūrinis ir mokslinis gyvenimas.

Latvijos medaliai Lietuvos kariams.

Latvijos atstovybė Lietuvai kovo m. 8 d. įteikė lietuvių karininkams 10 ordenų. Jų tarpe gavo latvių pažymėjimus vidaus reikalų ministeris pulk. Musteikis, gener. štabo viršininkas Kubiliūnas, gen. Žukauskas, gener. Glovackis, gen. Šniūkšta ir kiti. Jau apie 300 lietuvių karininkų turi latvių pažymėjimus. Tai rodo, kad lietuvių ir latvių armijos palaiko broliškus ryšius.

Latvijos Šaulių atstovai pas prof. Voldemarą.

Atvykę į mirusiojo Lietuvos Šaulių Sąjungos pirmininko Vlado Putvinsko laidotuves, Latvijos šaulių atstovai, pulk. Tone ir instruktorius Berzinas buvo priimti audiencijoje pas Lietuvos ministerių pirmininką prof. Voldemarą, kuris svečiams pagerbti suruošė pietus, kuriuose dalyvavo Latvijos atstovas Lepinš, karo atstovas pulk. Indans ir atstovybės atache Kaleis.

„Lietuvos Aidas" apie slaptą Lenkijos-Rumunijos sutartį.

Pereitą savaitę „Lietuvos Aidas" paskelbė, kad pernai rudenį viešint marš. Pilsudskiui Rumunijoje buvo pasirašyta slapta karo sutartis tarp Rumunijos ir Lenkijos. Lenkai tą žinią oficialiai užginčyjo, o p. Zaleskis būdamas Ženevoje pareiškė „Lietuvos Aido" korespondentui, kad tarp Rumunijos ir Lenkijos nėsą padaryta jokios slaptos karo sutarties.

Į tai „Lietuvos Aidas" nuo savęs pažymi, kad nėra pamato netikėti Lenkijos užsienių reikalų ministeriui p. Zaleskiui, bet kartu laikraštis pastebi, kad gyvenime atsitinka ir visai kitaip.

Lietuva pasirašys Litvinovo protokolą.

Vokiečių spauda praneša, kad Lietuvos vyriausybė galutinai sutikusi pasirašyti vadinamąjį Litvinovo, arba Maskvos protokolą. Pasirašymas žadąs įvykti dar šią savaitę.

Vokietija išsiunčia plečkaitininkus.

Lietuvos spaudos pranešimu, paskutinėmis dienomis Vokietijos vyrausybė įsakė suimti visus, gyvenančius jos sienose Lietuvos emigrantus (plečkaitininkus), kurie, spėjama, bus išsiųsti iš Vokietijos sienų. Dabar jie laikomi koncentracijos stovyklose.

VIETOS KRONIKA.

Visuotinis metinis Lietuvių Mokslo Draugijos narių susirinkimas.

Galutinai paaiškėjo, kad Lietuvių Mokslo Draugijos metinis visuotinis narių susirinkimas įvyks balandžio mėn. 7 d., atvelykį. Smulkesnė susirinkimo programa bus paskelbta vėliau. Asmens, norintieji skaityti susirinkime paskaitas, prašomi pranešti apie tai Valdybai: (Gimnazjalna 4).

Kaip teko patirti, paskutiniu metu pradeda domautis Lietuvių Mokslo Draugija ir įvairios kultūrinės Amerikos lietuvių draugijos. Taip pav. Amerikos lietuvių gydytojų draugija yra atsiuntusi raštą, kuriame visi jos nariai žadą artimiausiu metu įsirašyti Lietuvių Mokslo Draugijos nariais.

„D-ro Jono Basanavičiaus vardo fondas".

Lietuvių Mokslo Draugijos Valdyba paskutiniame savo posėdyje (III.10 d.) svarstė „D-ro Jono Basanavičiaus vardo fondo" įsisteigimo klausimą. Sumanymas vienbalsiai priimtas ir nutarta toksai fondas prie Mokslo Draugijos steigti. Jo tikslas šelpti aukštuosius mokslus einančią lietuvių jaunuomenę.

Iš tiesų toksai sumanymas yra vertas didžiausius visos mūsų visuomenės moralės ir materijalės paramos.

Iš Šv. Kazimiero draugijos gyvenimo.

Kovo 10 d. įvyko Šv. Mikalojaus bažnyčios salėje visuotinis Šv. Kazimiero draugijos jaunimui auklėti ir globoti susirinkimas. Iš draugijos pirmininko kun. šambeliono Viskanto ir revizijos komisijos pranešimų susirinkimas sužinojo, kad draugijai per šiuos metus pribuvo apie 50 skyrių ir priaugo apie 1000 narių. Skyriai išmėtyti po visą Rytų Lietuvą. Centro valdyba 1928 m. siuntinėjo į skyrius savo nuolatinį instruktorių p. A. Butrimą ir daug pašalinių, daugiausiai mūsų studentų, su paskaitomis, judomaisiais paveikslais, „kinu" vadinamais. Kiekvienas beveik skyrius turi savo, tiesa ne labai didelį, knygynėlį. Skyriai vietose ir savo postangomis ruošia paskaitas ir viešus vakarėlius. Po pranešimų susirinkimas domėjosi skyrių steigimo tvarka ir skyrių valdybų narių amžiumi. Į tai buvo atsakyta, kad skyrių steigimo tvarką prižiūri centro valdyba ir kad skyriams vietoje vadovauja suaugę žmonės; bet podraug buvo pridurta, kad daugiau veikiumo parodo tie skyriai, kurių priešakyje atsistoja jaunesni žmonės. Po narių rinkimų į centro valdybą (išrinkti tie patys asmens ir pririnkta vietoje a. a. D. Palevičienės p. Juknevičius ir kandidatais pp. Juškevičius, M. Karužaitė ir A. Belinis) susirinkimas pareiškė kelis savo sumanymus: įsteigti skrajojamus rimtesnius knygynėlius ir teatrą, surengti vasaros metu skyrių atstovų susivažiavimą, suruošti 3 dienų instruktorių kursus, siųsti į skyrius paruoštus paskaitoms referatus ir vakarėlių dienotvarkes. Reikia pripažinti bet gi, kad Šv. Kazimiero draugijos centro valdyba per taip trumpą laiką yra labai daug nuveikusi, ir todel susirinkimo pirmininkas p. J. Kairiūkštis pareiškė susirinkimo vardu centro valdybai padėką už pasidarbavimą.

Susirinkimas prašė ir įgaliojo kun. šambelioną Viskantą padėkoti Apaštališkajam Sostui už suteiktas Šv. Kazimiero draugijos nariams malones ir pareikšti sūnišką prisirišimą ir tam tikslui mušti telegramą Ryman; taipogi prašė jį ir p. J. Kairiūkštį *padėkoti J. E. Vilniaus Arkivyskupui už suteiktą Šv Kazimiero draugijai ganytojišką palaiminimą.*

Iš Lietuvių banko gyvenimo.

Šio mėn. 6 d. Lietuvių Klubo bute įvyko nepaprastas lietuvių koperativinio banko paininkų susirinkimas, kuris buvo sukviestas įstatams pakeisti ir priežiūros tarybos 2 nariams darinkti. Susirinkime paaiškėjo, kad Apygardos Teismas peržiūrėjęs įteiktus lietuvių koperativinio banko įstatus, pareikalavo kai kurių pakeitimų, kurių svarbiausias tas, kad *bankas negali turėti lietuvių kalba pavadinimo; negali skelbti balansų lietuvių kalba ir kit.* Susirinkimas apsvarstęs tuos reikalavimus, kurių neišpildžius, teismas atsisako registruoti įstatus, nutarė įnešti reikalaujamas pataisas.

Po to ėjo tarybos narių pririnkimas. Slaptu balsavimu išrinkta kun. K. Čibiras ir p. A. Matulionis.

Lietuvių Studentų Sąjungos susirinkimas.

Sekmadienį š. m. 17 d., 16 val. įvyks Lietuvių Stndentų Sąjungos narių eilinis susirinkimas. Programoji referatas: „*Politinės ekonomijos pagrindai*" ir kiti dienos klausimai.

Kadangi šis susirinkimas yra paskutinis prieš Velykų atostogas, tai visi nariai prašomi atvykti.

Mokytojų domei.

Velykų atostogų metu šaukiamas bus visuotinis Liet. M-jų Sąjungos narių suvažiavimas. Mokytojai, norintieji skaityti referatus, prašomi pranešti temas iki kovo 28 d. Valdybai. (Wielka 2—2).

Baisos šeimynos išžudymas.

Prieš savaitę netoli Druskinykų Dubno sodžiuje naktį buvo išžudyta pasiturinčio ūkininko Halkos šeimyna. Banditai nužudė patį šeimininką, jo žmoną ir 14 metų duktų.

Prie tos progos Vilniaus lenkų spauda jau spėjo sarasti kaltininkus, kurie esą kilę iš Lietuvos. Vilniaus lenkų laikraščių reporteriai, o gal ir redaktoriai tikri dedektyvai. Dar policija nesuseke žmogžudžių, o čia jau pranešama, nors tai spėjimo formoje, kas jie tokie.

Velykų atostogos mokyklose

Lenkijos Švietimo Ministerijos parėdymu visose pradžios ir vidurinėse (gimnazijos) mokyklose Velykų atostogos prasidės šio mėn. 27 d. ir tęsis iki balandžio mėn. 7 dienos.

Pavojinga gimnazija.

Lenkų spauda praneša, kad nuo šio mėn. 5 d. prie Vilniaus Gudų Gimnazijos (Aušros Vartų gatvė Nr. 9) stovi policijos sargyba.

Vyskupas sufr. K. Michalkevičius sunkiai serga.

Paskutinių metu, kaip tenka patirti, vyskupo sufrugano K. Michalkevičiaus sveikata žymiai pablogėjo ir šiuo metu jisai sunkiai serga.

Duok Dieve!

„Vilniaus Varpas" praneša, kad šiemet Lietuvių gimnazija Švenčionyse būsianti pertvarkyta ir patobulinta, nes ma noma eiti prie pilnos 8 klasių gimnazijos, kuriai bus stengiamasi išgauti teisės. Žinoma, kad Švenčionių gimnazija senai jau laikus reformuoti, nes jeigu tai ir toliau dalykai stovės, tai nieko gero nesusilauksime. Mums be to teko patirti, kad 1929/30 mokslo metais, tai gimnazijai būsiąs paskirtas naujas direktorius.

Duok Dieve!

Redakcijos atsakymai.

Siaubūnui. Ačiū Tamstai, bet sunaudoti tuo tarpu negalime.

Ten buvusiam. Tamstos abiejų korespondencijų tuo tarpu sunaudoti negalime.

Giedriui. Korespondencija iš Dūkšto netilps, nes buvo pereitame numeryje.

M. Tijūnėliui Aukų renkamų provincijos reikalams nededame.

Karveliui. Apie tamsuolius gaila aušint burnos.

P. S. Asui. Nesupratome ir todel kšsin nuėjo.

Gvaizdikui. Amatų mokyklų Vilniuje yra keletas, nežinome kokion Tamsta nori stoti, bet mokėti visur reikia. Korespondencija netilps.

„Mano Mylimajam". Tamstos paklausimas gana keistas. Bet jeigu Tamsta nori mokytis filozofijos, gali pamėginti universitetan. Bet stojant reikalaujama 8 klasių matūros. Tie patys reikalavimai ir kunigų Seminarijoj. Tokios labdarybės mes nežinome, o po antra Tamstos amžius yra jau per didelis.

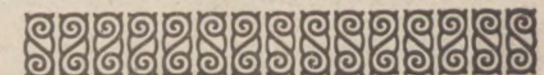
J. L-čiui. Jeigu norite gauti kalendorių, kreipkitės į knygyną. Redakcija knygų siuntinėjimu neužsiima. Kas del kitų knygų gavimo, tai taip pat nežiome ar jas visas gausite. Apie tai praneš Tamstai tik knygynai. „Lietuvių Mokslo Draugija" nėra knyga, o draugija.

Nariui. Korespondencija netilps, nes joje nieko nauja nėra.

Aukos.

Dr. Basanavičiaus paminklui.

Mištunų sodž. 5.25 sk.

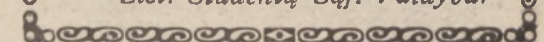
1929 m. kovo m. 17 d. 7 val. po piet šv. Mikalojaus salėje įvyks visuotinis metinis **Vilniaus Lietuvių Labdarybės Draugijos narių susirinkimas.**

Dienotvarkė:

1. Susirinkimo atidarymas ir prezidijumo sudarymas,
2. Valdybos pranešimas apie Draugijos veikimą,
3. Kasos apyskaita ir sąmata kitiems metams,
4. Revizijos Komisijos pranešimas,
5. Naujų narių priėmimas,
6. Valdybos narių pririnkimas.
7. Revizijos Komisijos rinkimai,
8. Statuto §§ pakeitimas ir
9. Sumanymai.

Pastaba: salėn įleidžiama tik D-jos nariai.

VALDYBA.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g. 6.